

Solymosi Ferenc

A Rieger-orgonagyár és opuszjegyzéke — I.

Magyarország orgonaállományának tetemes részét teszik ki Angster orgonái mellett a Rieger-hangszerek. Az 1870-es évektől egészen 1950-ig e két közismert orgonagyárnak volt a legnagyobb kapacitása. Bár Rieger nagyobb nemzetközi hírnevet szerzett magának, Magyarországon az Angster-gyár volt népszerűbb.

Solymosi Ferenc orgonaművész, organológus, a Zsámbéki Római Katolikus Tanítóképző Főiskola és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Hangszerész-képző Iskolájának tanára

A XVIII. század vége és a XIX. század eleje az orgonaépítészetben is a romantika fokozatos térhódítását jelentette, amely az orgona műszaki és hangzásbeli fejlődését alapvetően befolyásolta. A Rieger-cég tevékenysége a XIX. század közepétől már a romantika virágkorára, majd a századfordulón az utóromantika idejére esik. Az osztrák Rieger-dinasztia első tagja, Franz Rieger (1812–1885) mint gépész és orgonakészítő 1844-ben telepedett le Jägerndorfban, hogy itt hangszerkészítéssel, orgonák építésével és javításával foglalkozzék.¹ Franz Rieger orgonáiba tölgyfából készült csúszkaládákat épített mechanikus traktúrával, mely utóbbi alkatrészeinek zöme is fából készült. A játékasztalt játszószekrény formában vagy önállóan helyezték el, és szerkezete teljesen mechanikus volt. Az alsó billentyűk ébenfa-, a félhangok csontborításúak voltak. A manuálok hangterjedelme C–^f 54 hang, a pedálé C–^a 18 hang volt. Rieger a manuálon és a pedálon is minden oktávot kromatikusra épített ki. A kétmanuálos orgonák manuálkopuláit a felső manuál előrehúzásával lehetett működtetni. A sípok méretezéséhez a műhely a Töpfer-féle lineáris menzúrárt használta. A homlokzati sípok magasan fényezett ónból, a többiek ónból és jó minőségű fából készültek. Az orgonaházak —a kor ízlésének megfelelően— naggyobbrészt neoreneszánsz vagy neogót stílusban készültek.

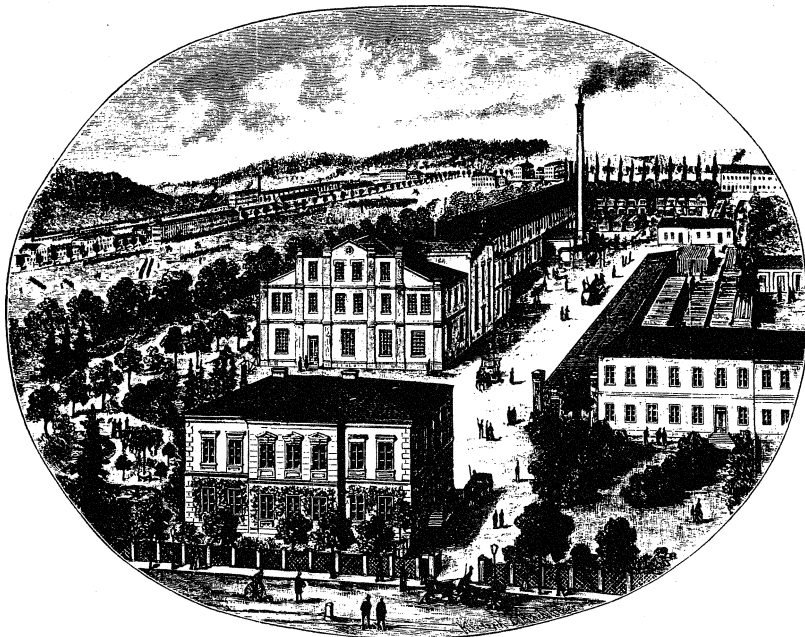
Franz Rieger csak egy- és kétmanuálos orgonákat épített, legfeljebb 20 regiszterrel. A II. manuált általában hát- illetve felsőpozitívként építette. 1845 és 1873 között összesen 32 orgonát készített, természetesen melléte sok hangszert átépített és javított is. A későbbi időszakban már két fiával, Ottóval (1847–1905) és Gusztávval (1848–1905) dolgozott együtt, akik külföldi tanulmányaik után beálltak apjuk üzemébe.

¹ A Jägerndorf nevű kis helység Osztrák-Szilézia északi részén, a magyar határhoz közel terült el. Ma Csehországhoz tartozik, jelenlegi neve Krnov. Ld. Ota Veverka: „Technická a zvuková stránka ve vývoji krnovského závodu pro stavbu varhan“, *Varhany Krnov (1873–1973)*. 1973. 61–80! A csehül írt cikk fordítását Szabó Imre pozsonyi orgonaművész úrnak köszönjük.

1870 után a romantikus törekvések a cecilianizmus szellemében, az egyháztól támogatva egyre nagyobb mértékben meghatározták az orgonák hangzásának sajátosságait.²

Franz Rieger fiai, Ottó és Gusztáv az 1873-as bécsi világkiállításon szereplő hangszerüket 1-es opuszjelzéssel látták el, s tulajdonképpen ezzel alapították meg orgonagyárukat. 1873-tól „Gebrüder Rieger” (Rieger Testvérek) cégjelzéssel látták el orgonáikat. A cégjelzés mellett a hangszerek játékasztalán feltüntették az opusz-számot is. A Rieger-cég első magyarországi orgonáját Bélabányára építette 1875-ben. A mai Magyarország területén az első hangszert egy évvel később, 1876-ban állította fel a Rieger-üzem, mégpedig a kis Fejér megyei falu, Vértesboglár katolikus templomában, a gyár 18. opuszaként. Ez az orgona ma is őrzi készítőinek pontos munkáját, a kor technikai színvonalát és hangzásvilágát.

Az 1878-as párizsi világkiállítás nagy nemzetközi elismerést hozott a gyárnak, a Rieger-cég hamarosan Európa-szerte ismertté vált. Az üzem már 1879-ben új helyre költözött; alapterülete az új épületekkel együtt 16.000 m² lett. (1-2-3. ábra) 1880-ban Ferenc József császár a gyárnak érdemeiért „császári és udvari szállító” címet adományozott, idősebb Rieger Ottó az uralkodótól lovagkeresztet, a pápától pedig Szent Gergely érdemrendet kapott.

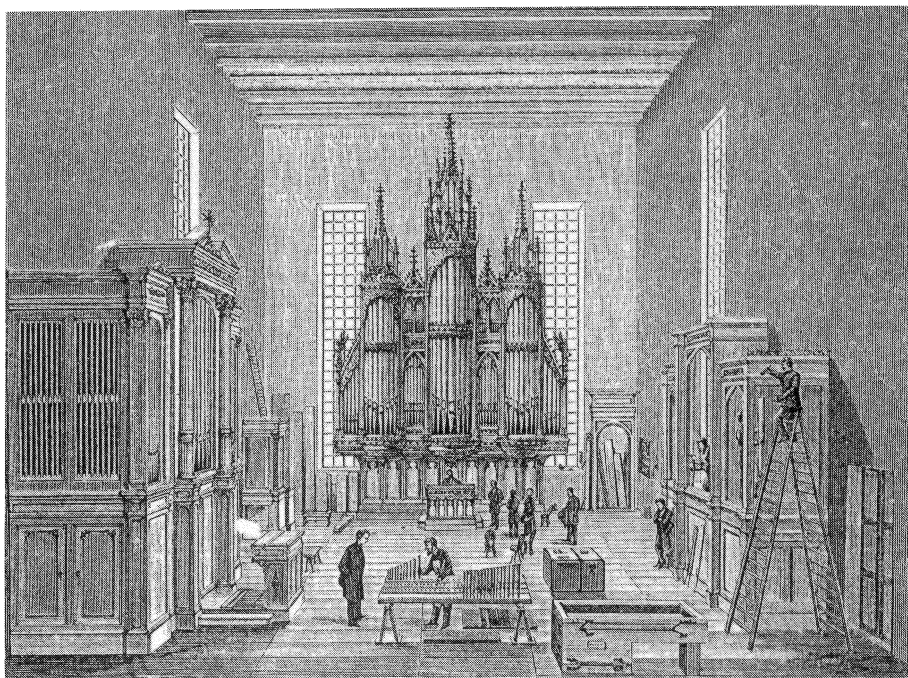
² Ld. bővebben Max Allihn: „Orgelbauer und Orgelspieler”, *Zeitschrift für Instrumentenbau* 1888/89. 360sk., valamint Johann Gottlob Töpfer (— Max Allihn, szerk.): *Die Theorie und Praxis des Orgelbaues. Zweite, völlig umgearbeitete Auflage* [...]. Weimar 1888. 756skk, idézi Kokits Zsigmond: *Die Elsässer Reform. Die Entstehungsgeschichte einer künstlerischen Ideologie*. (Egyetemi diplomamunka, kézirat.) Bécs 1993. 6–7. (A szerk.)

Az orgonagyár történetének 100 éve három nagy korszakra osztható:

- I) 1873–1920: 1873–1903-ig a Rieger testvérek,
1903–1920-ig ifj. Rieger Ottó, majd
- II) 1920–1945-ig Josef von Glatter–Götz a gyár tulajdonosa;
- III) 1945–1973: az orgonagyár nemzeti vállalat,
1958-tól mint a Csehszlovák Hangszerkészítő Vállalat
fiók üzeme, „Varhany Krnov” elnevezéssel.

A gyár rohamos fejlődését az bizonyítja a legjobban, hogy 1873–1903-ig, vagyis 30 év alatt 1073 orgonát készített. (Az Angster-orgonagyár első harmincévi működése végén, 1897-ben csak a 282 orgonát mondhatott magáénak.)

Az első időszakban (1873–1903) —kis kivétellel— csak kúplás hangszerek készültek, 1873–95-ig a traktúra mechanikus volt. A húzólécekhez fát, a többi alkatrészhez fémet használtak. Nagyobb két- és hárommanuális orgonákban a játszhatóság megkönnyítésére barkeremelőket alkalmaztak (1895 Bp. Belvárosi főplébánia, 1895 Bp. Józsefvárosi plébánia, 1900 Bp. Kőbányai plébánia, 1899 Bp. Buda, Szilágyi Dezső téri református templom).

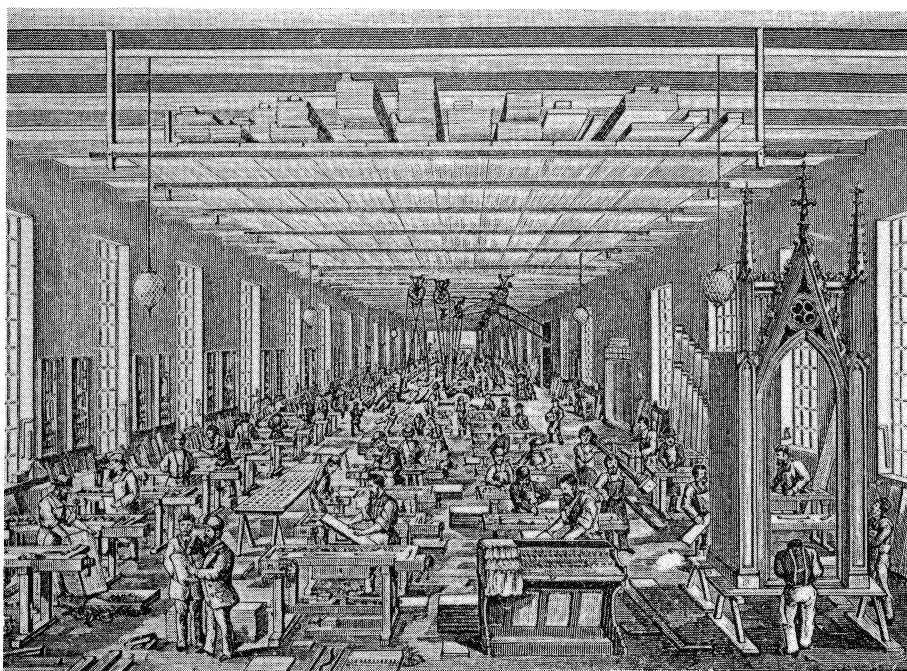

1. ábra (előző oldalon). A Rieger-gyár képe az 1896-os katalógusból.

2. ábra. Az állítóterem képe az 1896-os katalógusból.

A gyár a 90-es évektől kezdve fokozatosan tért át a pneumatikus regiszter-traktúrára. Ez a szerkezet elősegítette a kollektívák (piano, mezzoforte, forte, fortissimo, kiváltó) alkalmazását, melyeket előbb lábakasztóval, majd nyomógombokkal vagy billékkel működtettek. Igény szerint a játékasztalba regisztercrescendo-t is építettek, többnyire „henger”, majd később „talp” formában. A kopulák eleinte mechanikus emelőrendszerek voltak, amelyeket mechanikusan vagy pneumatikusan lehetett működésbe hozni.

A pneumatikus játszótraktúra bevezetésére már 1895-től folytak kísérletek. A hangszerekbe fokozatosan beszerelésre került a Johnson-féle és a Witzig-féle, teljesen pneumatikus ékfúvós szelláda (1900 Csehország, Nixdorf, op. 824). 1901 után inkább pneumatikus kúpládát készítettek, mivel a Johnson-féle ládát csak körülményesen lehetett javítani, és az egyéb hibái miatt sem vált be. Magyarországra is készítettek ilyen fajta szelládát az 1900-as évek elején (1901: Pesti ferencesek; Zirc, Apátsági templom; 1903: Bekecs, Ecséd, és Pomáz katolikus templomai stb.). 1897 és 1904 között a mechanikus és a pneumatikus traktúrát egyaránt alkalmazták a készülő orgonákban. 1901-től a pneumatikus kúpládák kis ékfúvók (békafúvók) segítségével működtek (a konduktléceken és a reléken egyaránt). Később a kis ékfúvókat a membrán (zsákfúvócska) váltotta fel.

3. ábra. A faműhely képe az 1896-os katalógusból.

A Rieger Orgonagyár 1880-ban szerezte meg első szabadalmát a „*kombinált regiszter*” nevű találmányára. Az 1870-es évek közepétől gyakran alkalmazták ezt az újítást Magyarországon is. Ez azt jelentette, hogy egy sípsorból mindössze 12 síp hozzáadásával új regisztert tudtak létrehozni. A sípsorhoz két regiszterrekeszt építettek: az egyiket az alap-, a másikat az ebből származtatott (általában egy oktávval feljebb szóló) regiszter részére. A tőkékben zárszelepekkel ellátott furatok voltak mindkét regiszter számára. Kombinált regisztereket manuálra és pedálra egyaránt építettek.

A kisebb sípmennyiség következtében az így készített két regiszterhez kevesebb hely volt szükséges. Egyúttal a gyár ezeket a változatokat olcsóbban tudta előállítani. A kombinált regiszterek zenei, művészi megítélése már nem ilyen egyértelműen pozitív. A találmány fontos eszköz volt Rieger számára az éles konkurenciaharcban, s így az nagy ellenszenvet váltott ki a magyar orgonaépítőkből.³

A pedál nagy sípjainak, a nyitott 32 és 16 lábas regiszterek alsó oktávjának készítéséhez 1895 körül szabadalmaztatták az úgynevezett „*két hang szisztéma*” újításukat. Ez annyit jelentett, hogy a pedál C sípja egy kis szerkezet működésbe hozatalával Cisz hangot is tudott adni. Így az alsó oktávot 12 síp helyett 6 síppal meg tudták építeni, ami jelentős anyag- és helytakarékoságot jelentett.⁴ Olyan helyen, ahol a térbeli adottságok nem engedték meg, hogy 16 lábas sípokat állítsanak fel, kettős, akusztikus basszussípokat készítettek, amely egy 8 lábas nyitott és egy 5 $\frac{1}{3}$ lábas fedett sípból állt.

A játékasztalok felépítését a praktikusság és a célszerűség vezérelte. Eleinte az orgonapadot a pedálhoz rögzítették. Mechanikus traktúránál a regisztereket húzók, később billék működtették. Pneumatikus rendszerű orgonáknál a regiszterek és a kopulák billékekkel voltak kapcsolhatók. (4-5. ábra) A manuál-hangterjedelem általában C–f³, ritkán C–g³, a pedálé pedig C–d¹, ritkán C–f¹.

A Rieger-cég 1890-ben, a brünni Deutsches Haus orgonájában alkalmazott először mechanikus szabad kombinációt. 1910-től egy új szisztéma szerint készítették ezt a berendezést. A regiszterhúzók vagy kapcsolók felett lévő szabad kombinációk száma általában 1–3 között mozgott. Egyes pneumatikus rendszerű orgonákba még egyéb, különleges segédeszközöket is beépített a cég. Ilyen volt az úgynevezett „*automatikus pedál-pianó*”, amely a legerősebb regisztereket és pedálkopulákat automatikusan elzárta, amikor a játékos egy halabb összeállítású manuálra tért át.⁵

A jägerndorfi központ jól felszerelt sípműhelyében különféle 40–80 %-os ón-ólom ötvözeteket állítottak elő a különböző regiszterek hangzásának és fekvésének (lábszámának) megfelelően. A belső sípok közül a 4 lábnaál kisebbek készültek ónból, a nagyobbak horganyból. A fasípok készítéséhez jó minőségű száraz, „*pihent*” fát használtak fel. A homlokzati sípok 1914-ig többnyire 70–80 %-os ónból készültek, 1914 után a takarékosági okok miatt horganyból készített homlokzati sípokat vékony ónréteggel vonták be.

³ Bár később olykor ők is alkalmazták ezt a módszert saját orgonáikban.

⁴ Ilyen pedálsípok láthatók például a budai Szilágyi Dezső téri református templom orgonájában is.

⁵ Ilyen szerkezet volt a szécsényi ferences templom orgonájában is.

A szélellátás alapja a tartályfúvó volt, amely általában 1–2 merítőfúvóval volt ellátva. A fúvó nagysága az orgona diszpozíciójától és szerkezetétől függött. E légszabályzóval ellátott fúvó szintén a Rieger-cég szabadalma lett. A szélvezetékek fából készültek, a hosszabbakra kiegyenlítő-fúvót is felszereltek. A XX. század elejétől kezdve a szélellátáshoz egyre gyakrabban kapcsoltak villanymotort. A szélnyomás mechanikus traktúrájú hangszerekben 80 vízmm, a pneumatikusakban pedig 90–100 vízmm volt.

4. ábra. A gégényi református templom 1910-ben készült orgonájának játékasztala.

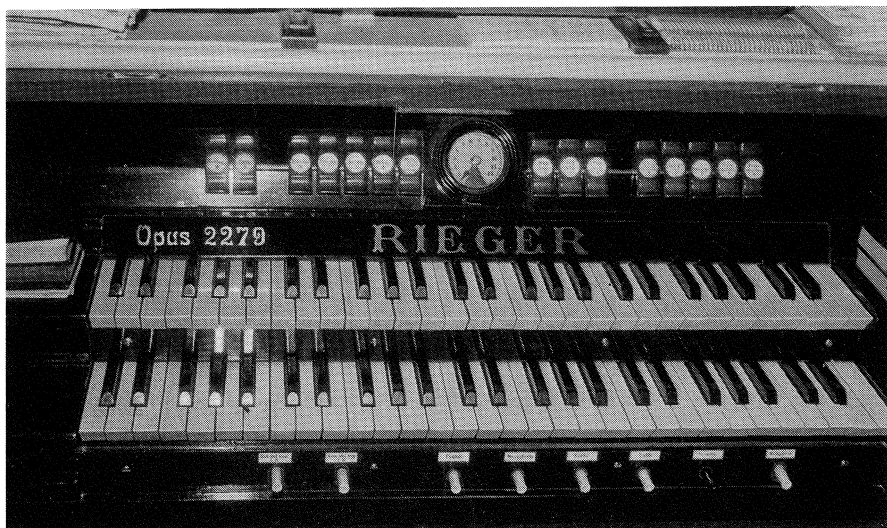
Az első világháború előtt az orgonák többsége redőnszekrény nélkül készült, csak a nagyobb hangszerekbe építettek be redőnszerkezetet. A redőnszekrényt általában vastag fából készítették, így jól érzékelhető redőnyhatást tudtak elérni. A redőnyleveleket a játékasztalban lévő redőnytalp segítségével lehetett működtetni. A vox humana regisztert gyakran külön kis redőnybe helyezték.

Nem sokkal az orgonagyár alapítása után már elkezdődtek a kísérletek az elektromos traktúra megkonstruálására. Az első elektropneumatikus orgonát 1887-ben állították fel Bécsben (op. 200, II/14). Ez volt Ausztria első elektropneumatikus szerkezetű orgonája.

A XX. század elejétől a cég szorosan együttműködött a bécsi Friedrich Drexler gépészmérnökkel, az ő szabadalmát alkalmazták új elektropneumatikus orgonáikban. Drexler rendszere a Rieger-cég tulajdonát képezte, ezért az újjítás Drexler-Rieger néven terjedt el. Ily módon épült meg 1909-ben a budapesti

Mátyás-templom orgonája is az amerikai Reisner-féle mágnesekkel.⁶ A XX. század elején épültek Ausztria nevezetesebb elektropneumatikus koncertorgonái is: 1907-ben a bécsi Grosser Musikvereinsaal (op. 1400, IV/71), 1912-ben a bécsi Grosser Konzerthausaal (op. 1900, V/109) és 1914-ben a salzburgi Mozarteum (op. 2000, IV/80) hangszerei.

Az 1900 táján készült orgonák diszpozícióiban alig találunk többsoros kevertjátékokat. A hangképek általában 8 lábás alapregiszterekből állnak. A leggyakrabban használt mixtúrák sorainak száma kevés (3–4 sor), fekvésük mély (4 és 2 $\frac{2}{3}$ láb). Szóló-nyelvjátékok helyett inkább vonós regisztereket használtak (gamba, fugara, viola). A nyelvjátékok közül elsősorban a trombita, harsona, oboa, klarinét, fagott, angolkürt és a vox humana változatok szerepelnek. A nyelvek gyakran átcsapóként és többször fatölcsérrel készültek. A diszpozíciók, a 60–80 éven át használt Töpfer-féle menzúrák, a felhangszegény intonálás, a magas szélnyomás és a kúpláda együttesen eredményezte az orgonák jellegzetes, későromantikus hangzását, mely összességében erőteljes, vaskos, telt, viszont színtelen volt.

5. ábra. Az 1927-ben készült bogyoszlói orgona játékasztala.

Rieger Ottó kiváló intonatőr volt, és tapasztalatait, tudását tovább is adta. Rieger Gusztáv vezette a tervezést, a termelést és ennek szervezését is. A cég vezetését 1903-ban ifj. Rieger Ottó (1880–1920) vette át, aki minden erőfeszítését a cég orgonái műszaki és hangzásbeli tökéletesítésének szentelte. Ettől kezdve a felállított orgonák játékasztalára a „Rieger Ottó” cégjelzés került.

⁶ Kath. Egyh. Zeneközlöny. 1909/9. 137–138., 1909/10. 150–152.; Zeneközlöny. 1909/20. 215–218.

Rieger Ottó halála után, a gyár történetének második korszakában (1920–1945) a cég tulajdonosa Josef von Glatter-Götz (1880–1948) mérnök lett, a műszaki vezető pedig Josef Kloss. Ebben az időben egyre több elektropneumatikus orgona készült, melyekben a relé kúpszelepei emelőrendszerű mágnesekkel működtek. A korábbi típusoknál szélkiereszto Reisner-mágneseket alkalmaztak. Több, egy műhöz tartozó szelláda esetében a további ládákat rendszerint pneumatikusan kapcsolták össze.

A teljesen elektromos játékasztalokat a megrendelő kívánsága szerint mozgatható formában készítették. A billentyűk, regiszterkapcsolók, kopulák és egyéb alkatrészek érintkezői foszforbronzból készültek. A kopulák tús rendszerűek voltak, mint a Laukhuff-cégnél. A regiszterek működtetésére billék szolgáltak, ezekhez úgynevezett „német kombinációk” társultak. A nagy, leginkább külföldre készített 3–4 manuális orgonák amerikai rendszerű, úgynevezett „Setzer”-kombinációval voltak felszerelve. Ezek kezdetben (1928–1933) elektropneumatikusak voltak, később a berendezést teljesen elektromosra készítették. Ilyen rendszerben készült 1931-ben a budapesti Mátyás-templom orgonája, amely Magyarországon az első „Setzer”-kombináció volt.

Az orgonaházak nagy részén ekkor már a kor egyszerűbb stílusa uralkodott, ezeknél a homlokzatot csak sípok képezték, minden díszítő faragás nélkül.

Minden ajaksíp a gyárban készült. A menzúrálásban még használták a „Töpfert”, de 1933-tól a Maphys-menzúrákat részesítették előnyben. A cégnek saját menzúrái is voltak a principál- és a fuvolaregiszterekhez. A II. világháború előtt, a gazdasági válság idejében az „ónhatár” 1–2 láb körül volt, az ennél nagyobb sípokot horganyból készítették.

A nyelvjátékokat leggyakrabban a Giesecke-cégtől rendelték meg. A szélnyomás 90–100 vízmm, a szőlóműveken 140 vízmm, moziorgonákban pedig 150 vízmm is volt.

Az első világháború után az USA-ban feltalálták a multiplex („unit”-) rendszerű orgonát, amelyet 1924 után Európában is gyártani kezdtek. Magyarországon az esztergomi főszékesegyház szentélyébe (1941) és a budapesti Rókus-kápolna számára (1950) készültek ilyen hangszerek.

A 20-as évek végétől fokozatosan éreztette hatását a Németországban kibontakozott neobarokk orgonamozgalom. Az orgonák diszponálásában visszatértek a magasabb fekvésű aliquot-játékokhoz és az olyan regiszterekhez, mint a sesquialtera, tercián, zúgókvint, cimbel, blockflöte, koppelflöte, éjkürt, csúcsos gamba, pommer — a nyelvek közül pedig a görbekürt, dulcián, rankett, schalmei és a regál lett „divatos” ismét. 1930-tól a mixtúrasorok számát szaporítják, és azok magasabb fekvésűek. A mellékműveken a cimbeletet gyakran mixtúrával helyettesítik. Hárommanuális orgonákon a főmű a legjobban diszponált, ezután következik a redőnymű, azonban a pozitívnak nevezett II. manuál sokszor nem rendelkezik megfelelő karakterrel. A pedál nyelvregiszterei közül leggyakrabban a 16 lábas puzónt diszponálták; csak a nagyobb orgonák rendelkeztek teljes 16, 8, 4 lábas nyelvkarral, melyhez esetleg még 32 és

2 lábas nyelvek társultak. A pedálon gyakran feltűntek transzmittált manuál-regiszterek és az úgynevezett echobasszus. A közepes és kis orgonák műveit azonban nem építették ki teljesen.

A gyár statisztikai adatai szerint az orgonák nagysága a manuálok száma tekintetében az alábbiak szerint változott:⁷

	I. man.	II. man.	III. man.	IV. man.	V. man.
1873–1913	67,5 %	31,05 %	1,3 %	0,1 %	0,05 %
1914–1945	37,1 %	54,5 %	7,2 %	1,1 %	0,1 %

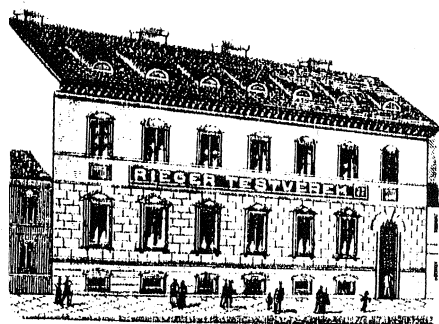
A cég 1941-ben a prágai Rudolfinum (Dům umělců) hangversenytermében építette fel azt a négymanuálos 53 regiszteres hangversenyorgonát, amely újdonságként csúszkaládával és elektromos traktúrával készült.

Jägerndorfban a háborús évek alatt, 1945-ig kevés orgona készült, külföldre jórészt csak Szlovákiába szállítottak hangszereket. A háborús események megsemmisítették a géppark és az irattár egy részét. 1946-ban, az államosítás során a gyár német nyelvű dolgozóit kitelepítették. A cég addigi tulajdonosa az orgonagyár székhelyét áthelyezte az ausztriai Schwarzachba, ahol ifj. Josef von Glatter-Götz (1914–1991) „*Rieger Orgelbau*” néven új gyárat alapított.⁸ A csehországi anyavállalat helyzete kritikussá vált.⁹

1950-ben a jägerndorfi Rieger-gyárhoz hozzásatolták Josef Kloss 1937-ben létesült üzemét; a cég a későbbiekben is az eddigiekhez hasonló stílusban épített új orgonákat.

A sok magyarországi orgonarendelés hatására a gyár vezetői 1894-ben Budapesten, a VII. kerületi Garay utca 48. szám alatt fióküzemet rendeztek be. Bár a hivatalos iparengedélyt csak 1895. június 14-én kapták meg, a budapesti alapítás időpontját mégis 1894-re datálják.¹⁰

A budapesti részleg vezetését Reichel Ferdinándra bízták, majd 1899-től Végh Károly, 1901-től Garai János (1871–1943), 1939-től pedig Gonda Nándor (1899–1976) lett az üzemvezető. Kezdetben a központból szerelők jöttek betanítani a szakmunkásokat a Rieger-gyár munkamódszereire, fogásaira.

FILIALE IN BUDAPEST.
FIÓK BUDAPESTEN.

6. ábra. Az 1894-ben megnyílt budapesti fióküzem képe a cég egyik ajánlatának fejlécén.

⁷ Ota Veverka: *i.m.* 61–80.

⁸ A „*Rieger Orgelbau*” 1979-ben készített 6 regiszteres pedál nélküli pozitívja a Hanglemez-gyártó Vállalat tulajdonában ma is kiválóan működik.

⁹ Otto Biba: *Der Bau und die Instandsetzung der Grossen Konzerthausorgel*. Wien 1982. 15–18.

¹⁰ Főv. Levéltár IX. 256. Vegyes ipartestületi tagok törzskönyve, 509. lap. A cég iparigazolványának kelte 1895. jún. 14.; tulajdonos: Gyárosok Rieger Ottó és Gusztáv Jägerndorfban. — A cég másik leányvállalatát 1926-ban létesítette Mockerben, mely azonban csak 1945-ig üzemelt.

Hamarosan, 1902-től, gyárként működhetett az egyre jobban terjeszkedő orgonaüzem a jól felszerelt gépekkel. Így az itteni megrendelések nagy részét a budapesti üzemben készítették. Egyes alkatrészeket azonban továbbra is a távoli, központi gyárból küldtek.

Bár a Rieger-cég az első elektropneumatikus vezérlésű orgonáját már 1887-ben elkészítette, Magyarországon először csak 1903-ban, a Magyar Kir. Operaházban, majd 1909-ben a budai Koronázó- (Mátyás-) templomban épített ilyen hangszert. A budapesti Operaház új orgonája 2 manuálos, 25/22 regiszteres volt, a cég 1025. opusza. Az orgona diszpozíciója a századforduló romantikus hangzásvilágát tükrözte:¹¹

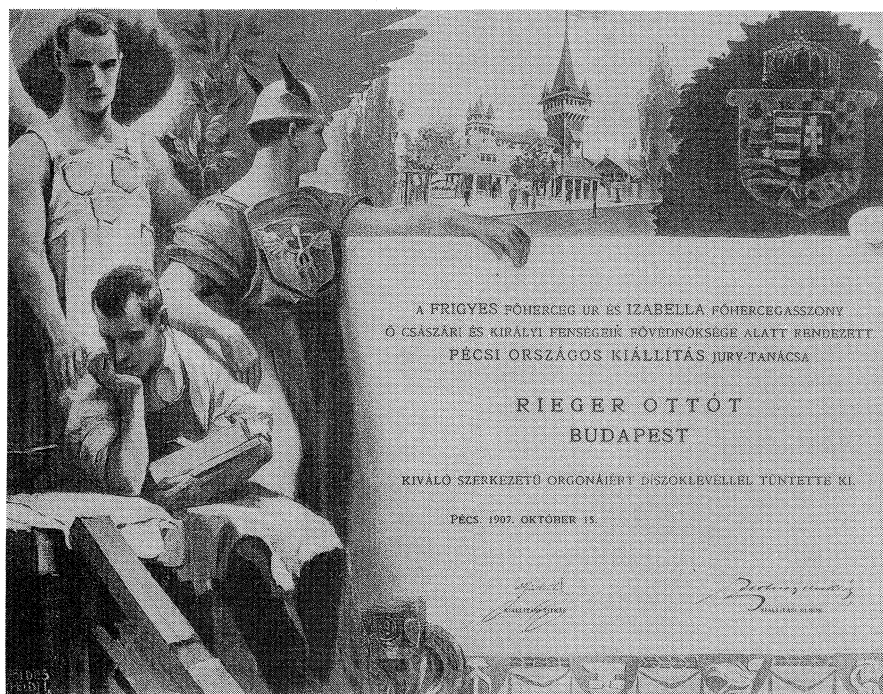
<i>I. man.</i> (C-g ³)		<i>II. man.</i> (C-g ³)		<i>Ped.</i> (C-f ¹)	
Principál	8'	Hegedűprincipál	8'	Contrabass	16'
Bourdon	16'	Aeoline	8'	Violonbass	16'
Fugara	8'	Gamba	8'	Subbass	16'
Vájtfulvola	8'	Gyöngéd földött	8'	Gordonka	8'
Salicional	8'	Flûte harmonique	8'	Oktáv bass	8'
Földött	8'	Oktáva	4'	Principál bass	8'
Zergekürt	8'	Flûte octaviant	4'		
Oktáva	4'	Harmonia aetheria 4x	2 2/3'		
Fuvola	4'				
Cornett 2-4x	4'				
Mixtur 6x	2 2/3'				

Mellékváltozatok: Man. cop. II-I., Sup. octáv cop. I., Suboctáv cop. II-I., Ped. cop. I., Ped. cop. II., önműködő Pedál-piano, Mezzoforte, Forte, Tutti, Kiváltó, Cresc. decresc. (henger), redőny (az egész orgonára).

1907-ben a két nagy orgonagyár, az Angster- és a Rieger-cég benevezett a Pécsi Országos Kiállításra. A pécsi kiállításon a Rieger-cég egy 22 és egy 29 regiszteres orgonával indult, Angster pedig csak egy 20 regiszteres orgonát mutatott be. Az Angster-cég Állami Aranyérmet, Riegerék pedig kiállítási díszoklevelet kaptak. (7-8. ábra) A 22 regiszteres Rieger-orgona ma is látható kissé átépített formában a tatai főplébánia-templomban.¹²

¹¹ Zeneközlöny. 1903. szept. 20. 318-319. Ez az orgona ma már nincs meg, de sípjainak egy része az újpésti baptista templom orgonájában megtalálható és hallható.

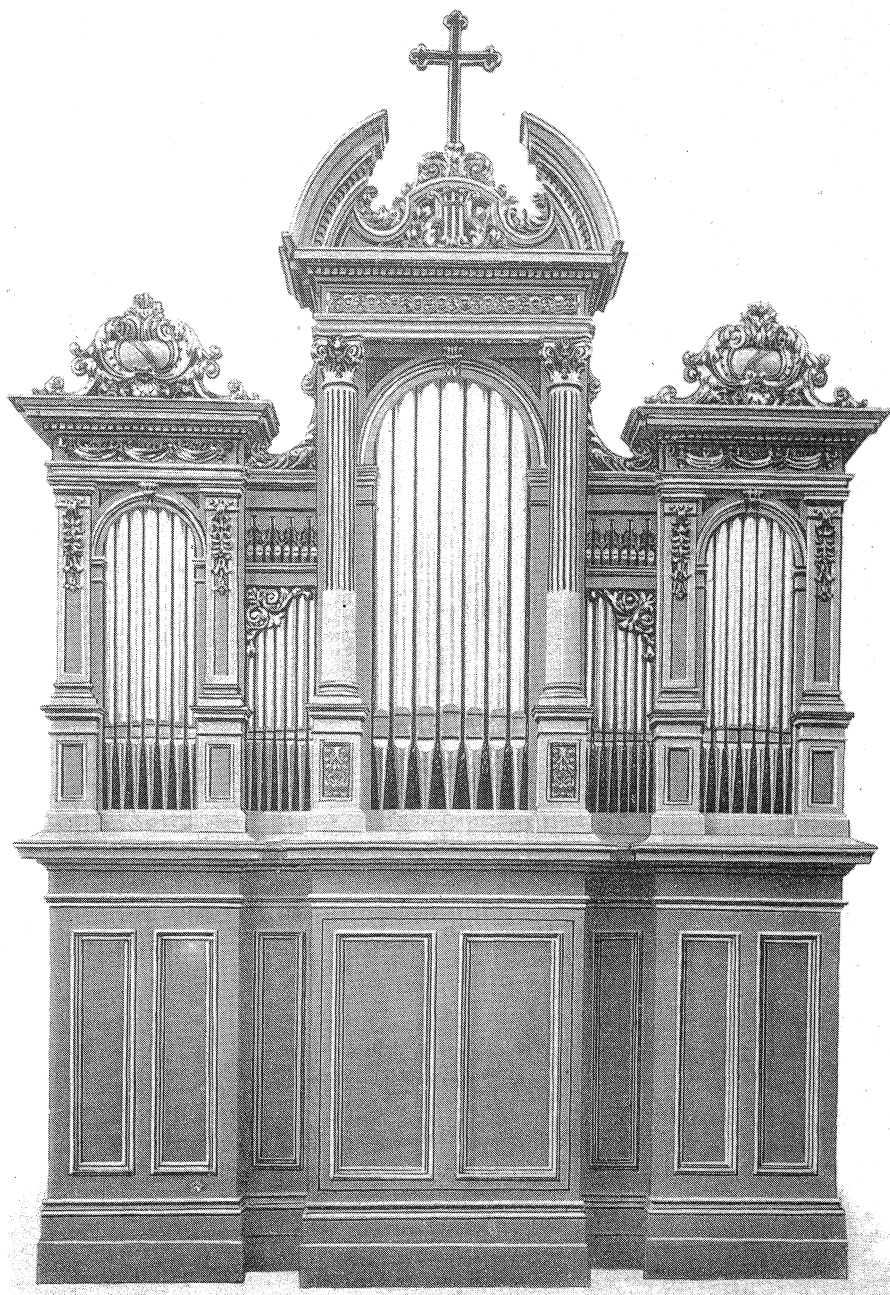
¹² Mivel a tatai orgona eredeti diszpozíciója azóta egy kissé módosult — a hangszert 1984-ben kibővítették és elektromos traktúrával látták el —, az itt közölt hangképet a régi játékasztal és az 1909-es katalógus 60. lapján lévő „BC” hangkép alapján rekonstruáltuk. A régi játékasztalon az I. manuálon a Gamba 8' helyett Superoktáv 2', a II. manuálon az Aeolina 8' és a Vox coelestis 8' helyett Nasat 2 2/3' és Terc 1 3/5', a Zergekürt 4' helyett pedig Blockflöte 2' található. Az asztal leírását Ella István orgonaművész úrnak köszönjük. — A Pécsen kiállított Angster-orgona (op. 560) ma a miskolci (diósgyőri) vasgyári plébániatemplomban található, szintén már átépített formában.

7. ábra. Az 1907-es pécsi kiállításon elnyert oklevél.

<i>I. man. (C-g³)</i>		<i>II. man. (C-g³, redőnyben)</i>		<i>Pedál (C-f²)</i>	
Principál	8'	Hegedűprincipál	8'	Violonbass	16'
Bourdon	16'	Flûte harmonique	8'	Subbass	16'
Gamba	8'	Aeoline	8'	Harsona	16'
Salicional	8'	Vox coelestis	8'	Cello	8'
Vájtífuola	8'	Oboa	8'		
Födött	8'	Zergekürt	4'	Ped. kop. I.	
Trombita	8'	Csófuvola	4'	Ped. kop. II.	
Oktáva	4'	Harm. aetheria 4x	2 2/3'		
Fl. traverso	4'				
Mixtur 6x	2'	Tremolo			
Man. kop. II-I.					
Oktávkop.					

Mellékváltozatok: Nyelvcsíp-kiváltó, Szabad kombináció 1, Szabad kombináció 2, Kiváltó, Pianissimo, Piano, Mezzoforte, Forte, Tutti, regisztercrescendo-talp, redőnytalp a II. manuálhoz. Az orgona pneumatikus kúpláda szerkezettel épült.

8. ábra. A tatai főplébánia-templom 1907-ben készült,
kiállítási oklevéllel elismert orgonája.

A budapesti üzem az egyre növekvő megrendelések következtében 1912-re ki-nőtte a Garai utcai telephelyet. Az új, korszerű gyárat Rákosfalván, a X. kerü-leti Szigligeti utca 29. szám alatt építették fel. A század első évtizedében a gyári munkások száma is egyre növekedett. Az 1910 körüli években Jägerndorfban 130–150, a budapesti üzemben pedig 30–40 munkást foglalkoztattak.¹³ A hú-szas évek egy-egy kiváló orgonaépítőjének nevét a sajtóból ismerhetjük meg: Garai János, Gonda Nándor, Pintér István, Lorenz János, Oroszi József, Üveges Zoltán a cég név szerint is említett szakemberei.¹⁴

A Rieger-gyár általában egy-két év alatt elkészítette a megrendelt orgonát. A háborúk idején azonban ezt nem tudta tartani. Kirívó példa erre a szatmár-németi székesegyház orgonája, melyet már 1914-ben megrendeltek, de csak 1925-ben vehettek át.¹⁵

A kisebb, falusi orgonák homlokzatát előre elkészített, különböző stílusú sablon-rajzok alapján választhatták ki a megrendelők, úgyszintén a diszpozíció-kat az árjegyzékekben szereplő kész minta-összeállításokból. Így a kivitelezés egyszerűbbé, gyorsabbá válhatott. Ezeket a homlokzati sablonrajzokat a német Laukhuff-cég adta ki 1892-től kezdődően.¹⁶ Szinte mindegyik orgonagyár hasz-nálta ezt a gyűjteményt (Angster és Ország is).

A sok „minta-diszpozíció” mellett nagyobb orgonákhoz a homlokzatot gya-korta építész — olykor a templom építészé —, a diszpozíciót pedig a helybéli organista, pap, karnagy vagy kántor tervezte meg a gyár művezetőjének köz-reműködésével. Ilyen tervezőpáros volt a gyár történetének kezdeti szakaszá-ban Szauner Zsigmond, a budapesti Belvárosi templom karnagya és Barcza Elek, a főváros építészé. (9. ábra) A későbbiekben leggyakrabban Geyer József, Pethő Lénárd, Schmidthauer Lajos, Sugár Viktor, Szokolczay-Riegler Ernő és Zalánfy Aladár organológusok és művészek kaptak megbízást a készülő or-gonák diszpozíciójának összeállítására, tervezésére. Az 1930-as évektől Csák Gusztáv volt az üzem gyakran igénybevett orgonaháztervezője.

A német neobarokk organamozgalom szellemében tervezett hangszerek leg-jelesebbje az óbudai evangélikus templom orgonája volt, melynek regisztereit Árokháty Béla és Zalánfy Aladár válogatta össze. Ez volt a magyar Rieger-cégnek az első csúszkaladás orgonája — bár a hangszer elektropneumatikus traktúrával készült. Az 1940. júniusában elkészült hangszer mindössze 5 évet működhetett, mivel a II. világháborúban teljesen leégett. A 25 regiszter három manuál és a pedál között oszlott meg.¹⁷

¹³ Kath. Egyh. Zeneközlöny 1909/9. 138.

¹⁴ Katolikus Kántor 1926/10. 196., 1929/12. 248.

¹⁵ Kath. Egyh. Zeneközlöny 1914/3. 39., 1914/6–7. 89.; Katolikus Kántor 1925/7–8. 59. Az orgo-nát Klicka József székesegyházi karnagy vizsgálta felül és vette át.

¹⁶ Vö. Alfred Reichling: „Die Musterprospekte der Firma Aug. Laukhuff”, *Acta Organologica* Bd. 17. Berlin 1987. 251–380.

¹⁷ Hans Klotz: *Az orgonáról*. Zeneműkiadó. Budapest 1972. 218. *Musik und Kirche*. Bärenreiter. 1942. 104. Sulyok Imre közlése, aki gyakran orgonált ezen a hangszeren. A homlokzati regiszterek rézből ké-szültek. Zalánfy a diszpozíción kívül sípmenzúrákat is adott. Az orgonát Gonda Nándor intonálta.

Pedál ($C-f^1$)

Principálbass	16' (homl.)
Subbass	16'
Gyengéd puzón	16'
Tompaflóta	8'
Korálbass	4'
Zergekürt	2'
Locatio 4x	2 2/3'

Ped+I
 Ped+II
 Ped+III
 Ped+Super III.

I., Rückpositiv ($C-a^3$)

Koppelfedett	8'
Salmej	8'
Csövesflóta	4'
Sesquialtera 2x	1 1/3' (c^0 : 2 2/3')
Mixtúra 4x	2-4'

Tremolo
 I+III

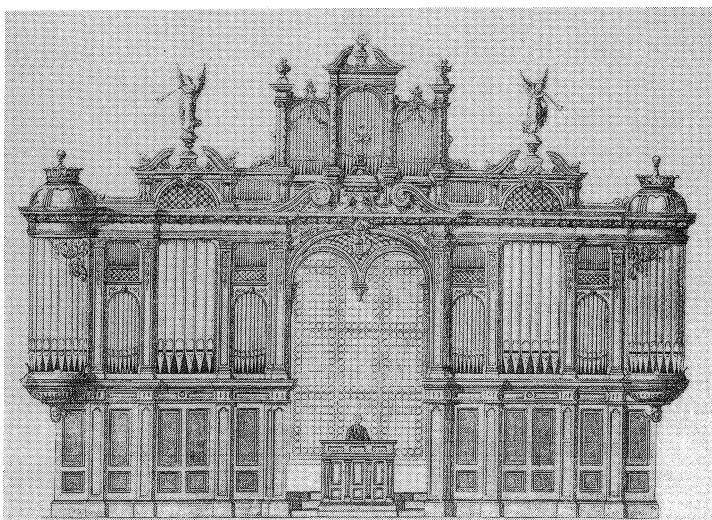
II., Hauptwerk ($C-a^3$)

Fedettpommer	16'
Görbekürt	16'
Principal	8' (homl.)
Fedett éji kürt	8'
Oktáv	4' (f^1 : 2 sor)
Blockflóta	2'
Mixtúra 6x	2-4'

II+III
 II+I

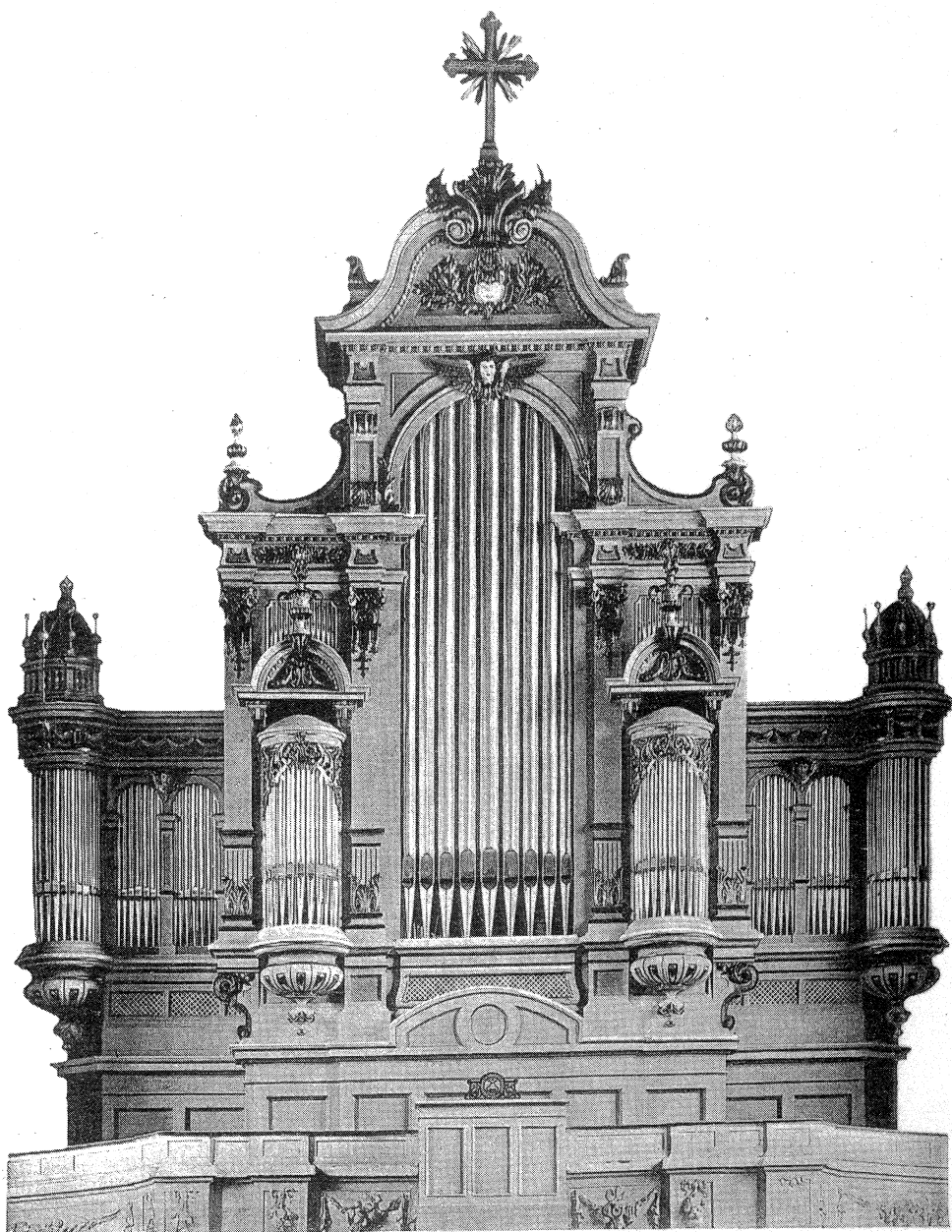
III., Redőny-mellmű ($C-a^3$)

Csúcsfedett	8'
Fedett lebegés 2x	8'
Vonósregál	4'
Olasz principál	2'
Acuta 4x	1'
Terccimbel 3x	1/4-2'
Tremolo	
Harangcimbel	(4 hang)

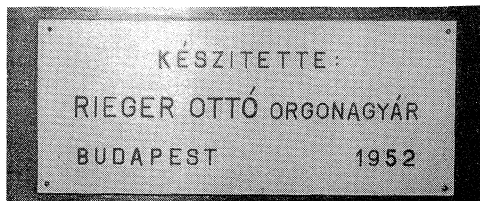
9. ábra. A Bp.-belvárosi főplébánia-templom 1895-ben épült orgonája.
 (Szekrényterv: Barcza Elek.)

— RIEGER OTTÓ ORGONAGYÁRA BUDAPEST —

10. ábra. A váci székesegyház 1904-ben épült orgonája.

A Rieger-gyár történetének a legtragikusabb eseménye 1944-ben volt, amikor a rákosfalvi üzemet lebombázták. Ekkor égtek el a készülőfélben lévő orgonák, a fa- és fémanyagok, a gépek, szerszámok és az irattár. Gonda Nándor üzemvezető fáradtságos munkájának köszönhetően a gyár hamarosan talpra állt.

11. ábra. Az utolsó Rieger-cégjel a nyáradi katolikus templom orgonáján.

Az 50-es években dolgoztak a Rieger-orgonagyárban Kneifel Mihály, Polcz Rudolf és Szeidl János (1914–1982, később üzemvezető) orgonaépítők, Gál István asztalos-orgonaépítő, Máté Lajos és Wágner József asztalosok, Kóczán Károly, Szekér Frigyes és Perlaky Lajos sípkészítők. A cég emberei mellett olyan orgonaépítők is idekerültek a gyárba, akik az államosítás következtében munka nélkül maradtak volna. Ilyenek voltak a pécsi Angster József és Fia orgonagyárból jött Weich Péter, Uri László és Kult László orgonaépítők. Váradi Miklós (Rákospalota) orgonaépítő üzeméből jöttek át Reinhard Antal sípkészítő, Szalay Kálmán, Fickert Vilmos, Váradi Ottó és ifj. Váradi Miklós orgonaépítők.¹⁸

A Rieger-utódüzemet 1963-tól a Fővárosi Művészi Kézműves Vállalat kebelezte be. 1991-ben a gyár ismét magántulajdonba került, és ma Aquincum Orgonaépítő és Hangszerész Kft. néven működik.

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára
Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentsir lovagja,
a Ferencz József-rend lovagja.

A párisi és bécsi világkiállításokon stb. helyről
kitiűntetve.

Legoliosóbb árban és kedvező fizetési föltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csörend szerint (pneumatikai) tartós, nemes-hangú orgonákat szállít, 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jókarban tartása mérsékelt árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjmentesen.

12. ábra
Rieger hirdetése
a Protestáns
Egyházi és
Iskolai Lap
1904-es
38. számából

¹⁸ Az Angster-orgonagyárat 1949-ben államosították. Angster József: *Angster. A pécsi orgonagyár és a család története*. Pannónia Könyvek. Pécs 1993. 129.

¹⁹ Gál István, Kult László, Mészáros Károly és Váradi István szóbeli közlése.

Jegyzékünk a Rieger-orgonával rendelkező helységneveket a mai országok szerint sorolja fel. A történelmi Magyarországra szállított orgonák listáját —néhány, az I. és II. bécsi döntéssel érintett területen található kivételtől eltekintve— 1920-ig állítottuk össze. Ezen felül, a mai Magyarországon 1952-ig gyűjtöttük össze a Rieger-orgonák fontosabb adatait.

A budapesti Rieger-orgonagyár 1945-ig jägerndorfi központjából kapta az opusz-számokat. A Riegerrel foglalkozó irodalom szerint 1873-tól 1945-ig 3017 opusz hagyta el a gyárat.²⁰ A magyar országos orgonafelmérés (1985–88) adatai szerint ez nem felel meg a valóságnak. Bizonyára a II. világháború okozta adminisztrációs zűrzavar következtében a budapesti Rieger-üzemben az opusz-számozás tovább folytatódott 3040-ig.²¹ 1943-tól 1952-ig opusz-szám nélkül még majdnem 30 orgona készült a budapesti üzemben Rieger-cégjelzéssel.²² 1943-tól a budapesti Rieger-gyárban megszűnt az opusz-jelzés feltüntetése az orgona játékasztalán.

1896-ban jelent meg az első magyar nyelvű „Árjegyzék Rieger Testvérek Orgonaépítő Intézetéből Budapesten” című keményfedeles, ízlésesen kiállított katalógus a Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdájában, mely a Magyarországon addig felállított 176 orgona listáját is tartalmazza. A kiadványban számos mintadispozíció és több, a gyár műhelyeit és már elkészült orgonák homlokzatait ábrázoló metszet található. A jegyzék keveset közöl az orgonák jellemző adataiból, csupán a hangszerek felállítási évszámát jelöli, és betűrendbe állítja azokat a helységneveket —megjelölve a templomok felekezeti hovatartozását, titulusát—, amelyekben Rieger-orgona van.

A következő magyar nyelvű Rieger-katalógus nagyalakú könyv formájában Hornyánszky Viktor budapesti könyvnyomdájából került az olvasók kezébe 1909-ben. A kiadvány címe: „Császári és Királyi Udvari szállító Rieger Ottó — a Szent Gergely és Szent Sír lovagja — Orgona-Gyár Budapest VII., Garay utca 48. sz.” A címlap szerint e kiadvány az ötödik, tetemesen bővített kiadás. A Magyarország részére szállított új orgonák jegyzékéből 636 Rieger-orgona felállítási helyét ismerhetjük meg. A katalógus az előzőhöz hasonlóan közli a felállítás évszámát, ezúttal azonban az orgonák manuáljainak számáról is találunk adatot.

²⁰ Rudolf Quoika: „Rieger, Gebrüder”, MGG. 474.; *Varhany Krnov (1873–1973)*. 98.

²¹ A Magyarországon található utolsó jägerndorfi Rieger-opuszok:

opusz	év	helység, templom	opusz	év	helység, templom
3017	1942	Csolnok, k	3036	1942	Csömör, e
3031	1942	Gagybátor, r	3037	1942	Valkó, k
3033	1942	Fertőszentmiklós, k	3038	1942	Diósjenő, k
3034	1942	Szada, r	3039	1943	Csongrád, Piroskaváros, k
3035	1942	Fényeslitke, r	3040	1943	Románd, k

²² Az I. világháború idejében is kikerültek az orgonagyárból olyan játékasztalok, amelyeket nem láttak el opusz-számmal. E hangszerek egyik Rieger-jegyzékben sem szerepelnek: ezek a Fancsal (1923) evangélikus és Nagyhalász (1923) református templomában található orgonák.

Sajnos, e két kiadvány szegényes adatállományát inkább csak ellenőrzésre tudtuk felhasználni. A német nyelvű listák e fenti adatokon kívül az opusz-számokat is közlik. Az opusz-számok azonban egy-egy orgona esetében a különböző kiadásokban gyakran nem egyeznek meg. A valóságos opusz-szám és a katalógusban feltüntetett szám is többször eltér egymástól. Mi a tényleges, a hangszereken feltüntetett számokat vettük fel jegyzékünkbe; ahol már nem volt meg ez az opusz-szám, csak ott pótoltuk azt a katalógus szerint.²³

A mai magyarországi hangszerállomány feltérképezéséhez Rieger-jegyzékünk az országos orgonafelmérés adatbázisa, vagyis a valóságban tapasztalt adatokból indult ki. Az átalakított vagy már nem létező orgonák esetében az orgona közelebbi jellemzőit — nagyság, traktúra, szelláda vonatkozásban — levéltári kutatásokkal, újságcikkek és egyéb orgona-összeírások alapján igyekeztünk pótolni. Bár több adat a gyár fejlődéstörténetének ismeretében jó megközelítéssel pótolható lett volna, írásos vagy tárgyi bizonyítékok hiányában ezeket a helyeket üresen hagytuk.

Munkánkat rendkívül megnehezítette, hogy a Rieger által kiadott katalógusok — Angster gyakorlatával ellentétben — a helységneveket nem látták el a vármegyéik megjelölésével, és a nevekben többször betűhibák is előfordulnak. S mivel 1944-ben a budapesti gyár irattárával az építési szerződések is elpusztultak — valamint a trianoni határokon túli orgonafelmérések korántsem teljesek —, megfelelő kontroll hiányában a feltüntetett települések egyértelmű azonosítása több esetben lehetetlen is volt. Így, az országok listái után külön csoportba kellett sorolnunk a ma még nem azonosítható orgonákat.

Többször előfordul, hogy az eredeti helyén felállított orgonát áthelyezték, áttelepítették más templomba. Az orgona újabb helyét a megjegyzés rovatban találhatjuk meg. Egyes esetekben az adatsor a mai felállítási hellyel kezdődik, ekkor a megjegyzés rovatban zárójelben találjuk meg az eredeti helyet.

Ha egy helységben több Rieger-orgona található, akkor a hangszereket a felekezet és a tulajdon szerinti ábécébe soroltuk.²⁴

Jegyzékünk az új orgonák mellett a legjelentősebb javítási és átépítési munkákat is tartalmazza. Ezeket az adatokat a gyár által kiadott árjegyzékek nem közlik, így ez opusz-szám nélkül szerepel. Természetesen ennél sokkal több javítást is végzett a cég, például az 1920-as évektől a rekvirálás utáni homlokzat-pótlásokat. Ezeket a kisebb javításokat nem vettük figyelembe.

Az opusz-számmal jelzett Rieger-hangszerek egy részénél látható, hogy az előző orgona szép orgonaházát meghagyta a gyár, és ebbe építette be saját sípművét. Az így megmentett műemlék-orgonaházakat ma is megcsodálhatjuk.

²³ Kömlő katolikus templomának orgonáján a 318-as opusszám található, az 1900-as német nyelvű katalógus szerint az opusz-szám 325, de az 1902-es német jegyzék és az 1924-ben kiadott jegyzék szerint is 324. Egyes esetekben nagyobb eltérés is észlelhető, azonban az adatok nagy része megközelíti a valóságos számot.

²⁴ Például: „á” (állami), „b” (baptista), majd a többi felekezet, végül a magántulajdonú (m) hangszer következik.

Ezenkívül az új orgona építésénél az is előfordulhatott, hogy szelládá(ka)t, sípokat, játékasztalt és fúvót is jónak értékelt az orgonakészítő és azokat is beépítette az új hangszerbe. Ezeket az öröklött alkatrészeket kezdőbetűjünkkel jelöljük a „régí orgona” rovatban; például régi orgonaház megőrzésekor „h”, régi szelládák átvétele esetén „sz” jelölést használunk.

Több alkalommal azt tapasztaltuk, hogy a Rieger-cég átépítette, átalakította vagy bővítette saját korábbi orgonáját. Ezek az átépítések időrendben egymás alatti sorba kerültek, így például a pesti Angolkisasszonyok templománál. Ebben az esetben is jelöltük, ha az átépítés alkalmával az orgonaházat, a szelládákat és a sípokat meghagyták.

Az orgona nagyságán a manuál- és a regiszterszám hányadosát értjük. Az orgonát manuál- és önálló pedálművel rendelkező hangszerként értelmezzük, ezért csak az ettől eltérő eseteket jelöljük külön, például az „\$” pedál nélküli, az „f” függesztett pedálos hangszer jelent. A törtszám mellett lévő betűk pontosítják az előzőeket, például: „k” — kombinált, „t” — transzmittált regiszterek is vannak az orgonában; „x” — multiplex rendszerű a hangszer, vagyis az orgonában csak pár regiszternyi sípanyag található, és ebből a készletből elektromos kapcsolásokkal akár 15–20 regisztert is „kihoztak” az orgonaépítők. (Ez is takarékosági eljárás.) — Ebben az oszlopban az orgona valóságos nagyságát adtuk meg. Előfordul, hogy a játékasztalon több regiszter felirata található, de a hozzájuk tartozó sípsorok nincsenek meg az orgonában. Ekkor a megjegyzés rovatban a tervezett nagyságot „-” jellel közöljük, például: I/9 az orgona valóságos nagysága, a megjegyzés rovatban pedig a tervezett nagyság II/16-. Ahol pontos adatunk van, jelöltük a kombinált változatok mennyiségét, például az abaujszántói orgona nagysága I/8/6, ami azt jelenti, hogy bár a játékasztalon 8 regiszterkapcsoló működik, a valóságban az orgona belsőjében csak 6 teljes sípsor található.

Az orgona szerkezetének fontos sajátága a traktúra és a szelláda fajtája. A billentyű- és a regisztertraktúra általában egymással megegyező szokott lenni, ha eltérő, akkor a megfelelő betűkkel jeleztük (először a billentyű- majd a regisztertraktúrát). Itt adtuk meg azt is, ha az orgonában barkerszerkezet található.

A békediktátumokkal a szomszédos országokba került Rieger-orgonák adatait az eddigi szakirodalom és egyéb felmérések, újságcikkek adataival igyekeztünk ellenőrizni.

Tanulmányunk célkitűzése az volt, hogy újabb adatokkal teljesebb képet adjunk a világhírű Rieger Orgonagyár jägerndorfi és budapesti működéséről, hangszereinek sajátosságairól. Így hazánkban és a környező országokban élő organisták, orgonaépítők, kutatók, műemlékvédők és orgonabarátok kezébe most először kerül egy teljesebb adattár az összeírt Rieger-orgonákról.

Rövidítések

A rövidítések egy részének két, három jelentése is lehetséges. Ezeket oszloponként kell értelmezni.

Áll.	Állami	káp.	kápolna
átal.	átalakítva	kárm.	kármelita (rendi)
átép.	átépítve	karo.	karorgona
b	baptista [vallás]	Ker.	Keresztes
b	barkeres [traktúra]	KE	Komárom-Esztergom megye
beép.	beépítve	kiáll.	kiállítás
BA	Baranya megye	kis j.	+ kis játékasztal
BÉ	Békés megye	kiso.	kisorgona
BK	Bács-Kiskun megye	Koll.	Kollégium
Bp	Budapest	komb.	kombináció
bőv.	bővítve	lazar.	lazarista (rendi)
BZ	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	m	magán [tulajdon]
c	csúszkaláda	m	mechanikus [traktúra]
cresc.	crescendo, redőny	man.	manuál
CS	Csongrád megye	nagyo.	nagyorgona
e	evangélikus [vallás]	NÓ	Nógrád megye
e	elektromos (elektropneumatikus) [traktúra]	nőv.	nővérek
ép.	építés	o(rg).	orgona
Érs.	Érseki	ö	örmény
f	függesztett pedál	piar.	piarista (rendi)
FE	Fejér megye	p	pneumatikus
fer.	ferences	PE	Pest megye
Főpléb.	Főplébánia	ph	pozitív-organaház
fs	faszobrok	pléb. t.	plébániatemplom
g	görög katolikus	r	református
GM	Győr-Moson-Sopron megye	ref.	református
h	organaház, orgonaszekrény	reg.	regiszter
HB	Hajdú-Bihar megye	régi o.	régi orgona
HE	Heves megye	s	sípok [régí orgona]
i	izraelita	\$	pedál nélküli orgona
izr.	izraelita	SO	Somogy megye
irg.	irgalmas (rendi)	SS	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
j	játékasztal	sz	szélláda
jezs.	jezsuita (rendi)	Szem.	Szeminárium
JN	Jász-Nagykun-Szolnok megye	szentélyo.	szentélyorgona
k	római katolikus [vallás]	Szt.	Szent
k	kombinált regiszter [nagyság]	t	táskaláda (ékfúvócskás)
k	kúpláda [szélláda]		[szélláda]

t	transzmittált regiszterek	Víziv.	Víziváros
	[nagyság]	w	witzigláda
t.	templom	x	multiplexláda
Tk.	Tanítóképző	z	zárda
TO	Tolna megye	ZA	Zala megye
tr	traktúta	0	az orgona megsemmisült vagy
trm.	transzmittált		nincs az eredeti helyén
tul.	tulajdon	(?)	ismeretlen helységből telepít-
u	unitárius		tették át az orgonát
VA	Vas megye	(helységnév)	ebből a helységből
vall.	vallás		telepítették át az orgonát
VE	Veszprém megye	+	tönkrement, elpusztult

Az orgonahomlokzat (építész-) tervezőinek teljes nevét közöltük a listán, az orgonatervezők (diszpozíciót összeállító lelkészek, művészek, kántorok) nevét vezetéknevükkel rövidítettük:

Ákom Lajos
 Antalfy-Zsiross Dezső
 Árokháthy Béla
 Baróti István
 Benczédi Mihály
 Dötsch Zoltán
 Gergely Ferenc
 Geyer József
 Gonda Nándor
 Gregor Klára
 Hammerschlag János
 Hevesi László
 Hock Bertalan
 Karácsonyi István
 Kereszty Jenő
 Kratochwill József
 Koloss István

Kóbor Antal
 Dr. Laczkovich János
 Németh István
 Dr. Paulovics Géza
 Peskó Zoltán
 Pethő Lénárd János
 Richter Géza
 Schmidthauer Lajos
 Sugár Viktor
 Szabó Gyula
 Szabó Polikárp
 Szakolczay-Riegler Ernő
 Szalay Lajos
 Szautner Zsigmond
 Tornyai Ferenc
 Wehhner Géza
 Zalánfy Aladár

MAGYARORSZÁG

épté- ési év	opusz- szám	mai helységnév-helység- rész (régi helységnév), templom- titulus, intézmény, stb.	me- gye	vall. tul.	régi org.	nagyság	tr	sz	megjegyzés, áthelyezés, mai állapot, tervezők
1933	2653	Abasár	HE	k		II/8	p	k	cresc.
1909	1532	Abaujszántó	BZ	k		I/8/6	p	k	
1903	1035	Abony (Nagyabony)	PE	k		II/20/16	p	k	átép.
1929	2403	Abony	PE	r		II/14	p	k	
1902	934	Adács	HE	k		I/9/8	p	k	átép.
1905	1148	Adony (Dunaadony)	FE	k		II/10/9	p	k	átép.
1951	-	Adony	FE	k	h, sz, s	II/12/9	p	k	Geyer
1892	364	Ág (Nagyág) Agostyán → Tata	BA	e		I/8/5	m	k	romos
1910	1696	Ajka-Bakonygyepes Alag → Dunakeszi	VE	k		I/6/4	p	k	
1905	1138	Alsónémedi	PE	r		II/12	p	k	
1942	3012	Andocs, ferences templom	SO	k	s	III/19	p	k	cresc., Pethő- Gergely
1932	2550	Apc	HE	k		I/10	p	k	átép.
1940	-	Apostag	BK	k	h, sz, s	I/8	mp	ck	
1905	1227	Arló	BZ	k		I/10/7	p	k	
1924	2149	Aszaló	BZ	r		I/10	p	k	
1905	1228	Aszód, Javító Intézet Baglyasalja → Salgótarján Bakonygyepes → Ajka	PE	á		II			0
1905	1255	Bakonyoszlop (Oszlop)	VE	k		I/12/8	p	k	
1899	716	Bakonyvárkony	KE	k		I/6	m	k	
1928	2305	Balassagyarmat, plébániat.	NÓ	k	h, sz, s	II/21	p	k	cresc., átép.
1941	2939	Balassagyarmat, szalézi t.	NÓ	k		II/15	p	k	cresc., Szalay, Csák Gusztáv
1912	1787	Balatonkiliti	SO	k		I/6 ²⁵			0
1910	1546	Balatonmagyaród	ZA	k		I/6/4	p	k	
1895	492	Balinka	FE	k		I/6/4\$	m	k	
1892	359	Bánk	NÓ	e		I/6	m	k	
1948	-	Bátonyterenye-Kisterenye	NÓ	k		II/8	p	k	cresc.
1950	-	Battonya	BÉ	k		III/23	e	k	III/34-, cresc., kis j., Schmidthauer, átal.
1909	1566	Becske	NÓ	k		I/5			0
1903	933	Bekecs	BZ	k		I/5/3\$	p	w	
1914	1952	Békéscsaba-Belváros	BÉ	k		II/30	p	k	cresc., átép.
1912	1821	Békéscsaba	BÉ	r		I/11	p	k	
1906	1326	Bekölce	HE	k		I/6/4	p	k	
1928	2358	Bér	NÓ	e		I/6	p	k	
1902	862	Bercel (Nógrádbercel)	NÓ	k		I/7/5	m	k	
1912	1857	Beregsurány (Surány)	SS	k		I/6/4	p	k	
1912	1829	Beret	BZ	r		I/4/3f	p	k	

²⁵ Az eltűnt, megsemmisült hangszerek regiszterszámát — amennyiben más forrást nem jelöltünk — Gonda Nándor egykori cégvezető kéziratos jegyzéke alapján adtuk meg (ld. irodalomjegyzék).

1936	2708	Berettyóújfalu	HB	r h, sz, s	II/19	p	k	cresc. Árokháty
1910	1614	Biatorbágy-Bia	PE	k	I/6/4	p	k	
1912	1811	Biatorbágy-Bia	PE	r	I/11/9	p	k	
1905	1251	Biatorbágy-Torbágy	PE	k	I/9/5	p	k	
1940	2922	Bicske	FE	e	I/4			0
1883	96	Bicske, plébániatemplom	FE	k	II/13	m	k	
1911	1621	Bodajk	FE	k	II/12/11	p	k	átép.
1948	-	Bodajk	FE	k h, sz, s	II/14/11	p	k	Geyer
1908	1470	Bogács	BZ	k	I/7/5	p	k	
1927	2279	Bogyoszló	GM	k	II/12	p	k	cresc.
1907	1405	Bokod	KE	k	I/7/5	p	k	
1893	405	Boldog, plébániatemplom	HE	k	I/11/9	m	k	átal.
1911	1727	Boldogkőújfalu	BZ	k	I/7/5	p	k	
1934	2626	Borsodnádasd-Lemezyár	BZ	e	I/5	p	k	
1935	2645	Borsodnádasd-Lemezyár	BZ	k	II/12	p	k	cresc. Szakolczay
1935	2665	Bőny	GM	e	I/6	p	k	
1908	1428	Budakalász	PE	k	I/12/8	p	k	
1910	1564	Budakeszi	PE	k	II/16	p	k	átép.
1933	2589	Budaörs	PE	k h	II/29	p	k	II/30-, cresc. Geyer, átép.
1979	-	Bp. Hanglemezgyártó Vállalat	PE	á	I/6\$	m	c	(Rieger / Schwarzach)
1903	1025	Bp. Operaház	PE	á	II/25/ 22 ²⁶	e	k	cresc., 0, sípok: Újpest b cresc., 0
1912	1795	Bp. Tanítóképző Intézet	PE	á	II/12			0
1902	889	Bp. Vakok Intézete	PE	á	II/16			0
1941	2962	Bp. Zeneakadémia, gyakorlóorg.	PE	á	II/5	p	k	beép. Pécs, Liszt Terem
1946	-	Bp. Zeneakadémia, nagyterem	PE	á h, sz, s	IV/72	e	tk	2 cresc., beép.: győri Városháza, soproni Liszt Terem, új org.
1905	1228	Bp. X. Gyűjtőfogház (Kozma u.)	PE	á	I/8	p	k	Miskolc- Felsőváros r
1906	1282	Bp. VIII., baptista t. (Nap u.)	PE	b	I/8	p	k	bőv. átép.
1938	2831	Bp. Csepel	PE	e	I/6			0
1919	1837	Bp. Józsefváros	PE	e	I/5/3	p	k	
1934	2652	Bp. Kelenföld	PE	e	II/16	p	k	II/22-, cresc., átép.
1940	2921	Bp. Óbuda (Újlak)	PE	e	III/25 ²⁷	e	c	cresc., +, Árokháty-Zalánfy
1925	2179	Bp. Rákoskeresztúr	PE	e	I/8	p	k	átép., Tuzsér r
1940	2952	Bp. Rákosszentmihály	PE	e	II/6	p	k	
1888	213	Bp. Szlovák (Szláv) evang.	PE	e	II/14	m	k	átép.
1895	480 ²⁸	Bp. Budavár	PE	e	II/12			0
1942	3015	Bp. Budai Izr. Főtemplom	PE	i	II/15			0
1931	2485	Bp. Dohány utcai zsinagóga	PE	i sz, s	IV/70	e	t	2 cresc., Wehner, új orgona
1936	2749	Bp. Fiúárvaház	PE	i	I			0
1910	1658	Bp. Újpest	PE	i	II/14			0

²⁶ Lásd 11. jegyzet!²⁷ Lásd 17. jegyzet!²⁸ Az adat az Angster-üzem felméréséből származik (Baranya megyei Levéltár, Angster-iratok).

1893	376	Bp. Angolkisasszonyok t.	PE	k h	II/25/ 21 ³¹	m k	az első szabad kombináció, átép.
1951	-	Bp. Angolkisasszonyok t.	PE	k h, sz, s	II/28/24	m k	cresc., Dötsch
1942	3009	Bp. Angyalföld (Béke tér)	PE	k	III/33	e k	cresc., Paulovics-Gregor
1895	445	Bp. Belváros, Főplébánia	PE	k	III/50/47	mb k	cresc., Szautner, 10 soros szabad kombináció, ²⁹ Barcza Elek, átép.
1929	2376	Bp. Belváros, Főplébánia	PE	k h, sz, s	III/62/59	mp k	2 cresc., Kereszty, karmesteri j., átép.
1948	-	Bp. Belváros, Főplébánia	PE	k h, sz, s	III/62/59	mp k	renoválás, új org.
1906	1374	Bp. Budafok-Belváros	PE	k	II/17/14	p k	cresc., részl. beép., új orgona
1912	1772	Bp. Budatétény (Kistétény)	PE	k	I/6/4	p k	
1909	1544	Bp. Cinkota	PE	k	I/6/4	p k	
1944	-	Bp. Csepel II.	PE	k	III/18 ³⁰	e k	Geyer, + a gyárban
1915	2001	Bp. Egyetemi templom	PE	k h, s	IV/73/54	ep k	2 cresc., trm., Zal- ánfy, Foerk Ernő, kis játéksztal, átép.
1899	720	Bp. Erzsébet-apácák (Szt. Ferenc Sebei)	PE	k fs	II/25/23	m k	cresc.
1908	1597	Bp. Erzsébetváros	PE	k h, sz, s	III/42	p k	cresc.
1937	2794	Bp. Erzsébetváros	PE	k h, sz, s	III/42	e k	cresc., Sugár-Szakolczay +
1931	2508	Bp. Jó Pásztor női zárda (Óbuda)	PE	k	II/8		
1895	471	Bp. Józsefváros, plébánia	PE	k	II/30/24	mb k	átép., Barcza Elek
1911	1729	Bp. Kaniziusz Szent Péter (Iazar)	PE	k	I/8/7	p k	
1892	353	Bp. Kapucinus t. (Alsóvíziváros)	PE	k	II/18 ³¹	m k	átép.
1928	2257	Bp. Kapucinus t. (Alsóvíziváros)	PE	k h, sz, s	III/38	p k	3 cresc., átép.
1899	700	Bp. Királyi Várkápolna	PE	k	II/19	m k	+
1927	2256	Bp. Kispest, Főplébánia	PE	k	II/24	p k	2 cresc., Sugár, átép.
1949	-	Bp. Kispest, Főplébánia	PE	k h, sz, s	II/27/23	p k	2 cresc., Gergely, átép.
1943	-	Bp. Kőbánya, Lengyel kápolna	PE	k	II/10	p k	
1939	2879	Bp. Kőbánya, MÁV-telep	PE	k	II/14	p k	cresc.
1900	664	Bp. Kőbánya, plébánia	PE	k	II/30	mb k	cresc., Barcza Elek
1926	2161	Bp. Kőbánya, plébánia	PE	k h, sz, s	II/30	mbpk	cresc., átép.
1950	-	Bp. Kőbánya, Pongrác u.	PE	k	I/8	p k	II/15-
1927	2258	Bp. Krisztinaváros	PE	k h, sz, s	III/38	p k	III/42-, 2 cresc., Geyer, átép.
1951	-	Bp. Krisztinaváros	PE	k	III/41	p k	2 cresc., Gergely, átal.

²⁹ Vö. *Katolikus Kántor* 1929/7–8. sz!

³⁰ Az adatok a Hamvas-féle Geyer-hagyatékából származnak (ld. irodalomjegyzék). A csepeli orgonáról ld. még *Magyar Kórus* 72. szám (1948) 1460!

³¹ Lásd *Zenelap* 1894/11–12. sz. (okt. 15.) 3!

1941	2956	Bp. Lehel tér (Lőportár-dűlő)	PE	k	IV/36	e	k	IV/40-, 2 cresc., Geyer, karmesteri j., átép.
1905	1195	Bp. Máriaremete	PE	k	II/25	p	k	cresc., átép., j: Bor- sodszentgyörgy k
1908	1489	Bp. Mátyásföld	PE	k	I/9/7	p	k	bőv., átép.
1909	1500	Bp. Mátyás-templom	PE	k h	IV/77	e	k	3 cresc., 3 szabad komb., Sugár, átép.
1931	2560	Bp. Mátyás-templom	PE	k h, sz, s	IV/82	e	k	3 cresc., első (8 so- ros) „Setzer”-kom- bináció , Sugár, karmesteri j., átép.
1946	-	Bp. Mátyás-templom	PE	k h, sz, s	IV/82	e	k	renoválás, átép.
1985	3541	Bp. Mátyás-templom	PE	k h, sz, s	V/85	e	k	cresc., karmesteri j, Baróti-Gergely- Hock-Koloss, Rieger-Kloss , bőv.
1987	-	Bp. Mátyás-templom, karorg.	PE	k sz, s	II/19	e	c	csak j, Hock, Rieger-Kloss
1899	654	Bp. Óbuda, plébánia	PE	k	II/18	m	k	átép.
1916	2010	Bp. Óbuda, plébánia	PE	k h, sz, s	II/15	p	k	átép.
1951	-	Bp. Országúti plébánia (fer.)	PE	k h, sz, s	III/26	e	k	cresc., átép., Szakolczay-Tamás
1908	1468	Bp. Örökimádás-templom	PE	k	II/20	p	k	cresc.
1901	893	Bp. Pesti ferencesek	PE	k	II/30/28	p	w	cresc.
1926	2224	Bp. Pesti ferencesek	PE	k h, sz, s	III/54	p	wk	cresc., Richter
1944	-	Bp. Pesti ferencesek	PE	k h, sz, s	III/58	e	wk	cresc., Gergely, a gyárban részben +
1949	-	Bp. Pesti ferencesek	PE	k h, sz, s	IV/63	e	wk	IV/70-, 2 cresc., Gergely, új org.
1952	-	Bp. Pestújhely	PE	k	III/18	e	k	cresc.
1941	-	Bp. Rákosszaba-Újtelep	PE	k	II/24x	e	k	cresc., Gergely, (Esztergom, Tk.)
1927	2294	Bp. Rákosfalva	PE	k	I/9	p	k	átép., bőv.
1895	496	Bp. Rákoskeresztúr	PE	k	II/11/9	p	k	cresc., átal.
1905	1237	Bp. Rákosszentmihály	PE	k	I/9/8	p	k	cresc., átép., bőv.
1944	-	Bp. Regnum Marianum	PE	k	II/15 ³⁰	e	k	Szakolczay, + a gyárban
1902	926	Bp. Rókus-kápolna	PE	k	I/8			+
1950	-	Bp. Rókus-kápolna	PE	k	II/25x	e	k	cresc., Gergely
1944	-	Bp. Szent Anna (szervita)	PE	k ph, h, s	II ³⁰	e	k	cresc., Szakolczay, + a gyárban
1950	-	Bp. Szent Anna (szervita)	PE	k h, sz, s	III/31	e	k	cresc., Gergely
1894	429	Bp. Szent István-bazilika, káp.	PE	k	I/9/7	m	k	cresc., átal.
1937	2860	Bp. Szent István-bazilika, nagyorg.	PE	k h, s	IV/79	e	tk	2 cresc., Szakolczay, átép.
1907	1342	Bp. Szent Margit Intézet	PE	k	II/10/8	p	k	Patrona Hung., átép.
1941	3008	Bp. Szondi u. (Szent Család)	PE	k	II/18	e	k	III/30-, cresc., Szakolczay, bőv.
1905	1244	Bp. Tabán	PE	k h	II/18	p	k	cresc., átép.
1908	1458	Bp. Terézváros	PE	k	III/40	p	k	cresc., átép.

1930	2401	Bp. Terézváros	PE	k	h, sz, s	III/52/50	p	k	cresc., átal., Geyer-Szakolczay
1939	2916	Bp. Törökőr	PE	k		III/29	e	k	III/35-, 2 cresc., Paulovics-Sugár, Csák Gusztáv, átal.
1905	1156	Bp. Újlak	PE	k		II/18	p	k	
1928	-	Bp. Újpest, Főplébánia	PE	k	h, s	II/21	p	k	
1950	-	Bp. Városmajor	PE	k		II/12	e	k	IV/50-, cresc., Gergely
1952	-	Bp. Városmajor	PE	k	h, sz, s	II/16	e	k	IV/50-, cresc., Gergely
1951	-	Bp. Zugló, Bosnyák tér	PE	k		II/14	e	k	Gergely-Schmidt- hauer-Szalay, új org. (részl. beép.)
1934	2626	Bp. Angyalföld (Frangepán u.)	PE	r		II/11	p	k	cresc., átép.
1899	740	Bp. Buda, Szilágyi Dezső tér	PE	r		II/27	mb	k	cresc., átép., bőv.
1927	2281	Bp. Józsefváros (Salétrom u.)	PE	r		II/15	p	k	cresc., Árokháty, bőv.
1910	1589	Bp. Kőbánya	PE	r		II/26/24	p	k	cresc., átép.
1893	375	Bp. Német ref. temp. (Hold u.)	PE	r		II/16 ³¹	m	k	0
1944	-	Bp. Pozsonyi u.	PE	r		III/14 ³⁰	e	k	cresc., Szakolczay, + a gyárban
1950	-	Bp. Pozsonyi u.	PE	r	h, sz, s	III/19	e	k	III/43-, cresc., Gergely
1944	-	Bp. Protestáns Keresztény Ifjúsági Egyesület Kultúrháza (Vas utca)	PE	r		III/35	e	k	cresc., Szakolczay, Hanglemezgyártó Vállalat, átép., Hajdúhadház r
1905	1137	Bp. Rákoscaba	PE	r		I/8/6	p	k	cresc.
1929	2404	Bp. Rákosfalva	PE	r		I/7	p	k	
1940	2945	Bp. Rákosszentmihály-Sashalom	PE	r		II/7	p	k	
1943	-	Bp. Szabadság tér	PE	r		III/40/36	e	k	III/43-, cresc., Ákom-Laczovich, Győri Sándor
1913	1834	Bp. Zugló	PE	r		II/14	p	k	cresc., átép., h: beép. Sajóvárkony k
1929	2355	Bp. unitáriusok II. temploma	PE	u		II/9	p	k	átal.
1908	1491	Bp. Bárczy István főpolgármester	PE	m		II/24/15	p	k	Szécsény (ferences)
1941	-	Bp. Eszterházy Pál herceg	PE	m		II/12			0
1903	1015	Bp. magánorgona	PE	m		II			0
1915	1994	Bugyi	PE	r		II/12/10	p	t	cresc.
1905	1122	Bükkszérc (Zsérc)	BZ	k		I/5/3\$	p	k	
1922	1891	Cégénydányád	SS	r		I/5\$	p	k	nincs opuszjelzés a játékasztalon
1941	2954	Cegléd, óplébánia	PE	k		III/33	ep	k	cresc., Geyer-Benczédy, kis játékasztal
1938	2877	Cibakháza	JN	k		II/12	p	k	Szabó-Kóbor
1890	291	Csabrendek	VE	k		I/10/5	m	k	
1912	1781	Csákberény	FE	k		I/8	p	k	romos
1905	1180	Csákvár	FE	k		II/16/13	p	k	cresc
1893	402	Csákvár, Mayer Károly prépost	FE	m		I/3\$	m	k	Baracska k

1912	1822	Csanádpalota	CS	k	II/14	p	k	cresc., átép.
1900	825	Csanytelek (Csongrád-Csány)	CS	k	I/11/7	m	k	
1899	733	Csécse	NÓ	k	I/7/5	m	k	
1900	771	Csenger	SS	k	I/6/4	m	k	
1910	1629	Csepreg	VA	k	II/12	p	k	beép.
1923	2183	Csermely	BZ	k h	I/7	p	k	
1909	1563	Csesztve	NÓ	e	I/3\$			0
1905	1236	Csikóstóttós	TO	e	II/13	p	k	cresc.
1911	1757	Csókakő	FE	k	I/8			+
1942	3017	Csolnok	KE	k	II/10	p	k	cresc.
1910	1607	Csongrád, Főplébánia	CS	k	II/30	p	k	cresc., átép.
1943	3039	Csongrád, Piroskaváros (fer)	CS	k	II/10	p	k	cresc., Szalay
1926	2216	Csorvás, plébánia	BÉ	k	II/16	p	k	cresc., átal.
1942	3036	Csömör	PE	e	II/8	p	k	Peskó
1912	1839	Csömör	PE	k ph	I/13	p	k	átép.
1936	2750	Dabas-Gyón	PE	e	I/7	p	k	
1915	2009	Dabrony	VE	k	I/10/8	p	k	
1908	1426	Dad	KE	k	I/8/6	p	k	
1910	1528	Dány	PE	k	I/12/10	p	k	átép.
1930	2421	Darnózseli (Mosondarnó)	GM	k	I/8	p	k	átal.
1925	2189	Debrecen	HB	e	II/17	p	k	cresc., átal.
1928	2322	Debrecen	HB	g	II/12	p	k	II/15-, cresc.
1913	1889	Debrecen, Szent Anna-templom	HB	k	II/28/27	p	k	cresc., új orgona
1936	2745	Debrecen, Ref. Koll., oratórium	HB	r	II/21	p	k	cresc., átép.
1912	1810	Diósd	PE	k	I/7/5	p	k	
		Diósgyőr → Miskolc						
1942	3038	Diósjenő	NÓ	k	II/8	p	k	
1909	1519	Doboz	BÉ	r	I/9	p	k	
1933	2594	Dorog, Főplébánia	KE	k	II/18	p	k	cresc., Geyer-Sugár
1902	966	Dör	GM	k	I/6 ³²	p		0
1900	767	Dunabogdány	PE	k	I/9	p	k	átép., Sárosd k
1904	1101	Dunaharaszti	PE	k	II/16 ³³	p	k	+
1892	372	Dunakeszi, Főplébánia	PE	k	I/9/7	m	k	átal.
1940	2944	Dunakeszi-Alag (Szent Imre)	PE	k	III/18	e	k	cresc., Geyer
1912	1787	Dunakiliti	GM	k	I/7/5	p	k	
1906	1305	Dunaszentpál	GM	k	I/6/4	p	k	
1903	993	Ecséd	HE	k	I/12/7	p	w	
1903	990	Eger, angolkisasszonyok	HE	k	II/12/8	p	t	cresc., átép., Há-
								zasságkötő terem
1894	-	Eger, Főszékesegyház	HE	k h, sz, s	III/52	mb	cs	=barkerszerk.
								beép., átép.
1938	2829	Eger, Líceumi kápolna	HE	k h	II/7	p	k	Novaj k
1928	2336	Eger, Nagyboldogasszony (fer)	HE	k h	III/34	p	k	2 cresc., Pethő
1896	540	Eger, Szemináriumi kápolna	HE	k	I/10/7	m	k	
1930	2459	Eger	HE	r	II/21	p	k	cresc., Árokháty
1896	525	Eger-Felnémet	HE	k	I/8/5	m	k	
1913	1906	Egerbocs	HE	k	I/5	p	k	
1897	593	Egercsehi (Csehi)	HE	k	I/6/4	m	k	
1894	450	Egyházasdengeleg (Dengeleg)	NÓ	e	I/6/5	m	k	

³² Gonda jegyzékén kívül ld. még: Rieger-katalógus, 1909. 132. lap!³³ Solti József orgonaépítő szóbeli közlése alapján; ld. még: Rieger-katalógus, 1909. 112. lap!

1915	2022	Egyházasgerge (Kisgerge)	NÓ	k	I/5\$	p	k	
1907	1379	Egyházaskesző	VE	k	I/7/5	p	k	
1911	1707	Előszállás (ciszter)	FE	k	I/10	p	k	
1944	-	Endrefalva	NÓ	k	II/8	p	k	átal.
1907	1358	Epöl	KE	k	I/6/4	p	k	
1912	1881	Ercsi	FE	k	II/17	p	k	II/23-, cresc., átal.
1907	1343	Erdőhorváti	BZ	k	I/7/5	p	k	
1943	-	Érsekvadkert	NÓ	k	II/16	p	k	
1947	-	Esztergom, Bazilika, nagyó.	KE	k h, s	II/21	p	k	Béres, beép. (sz, s) Bp. Herminamezői pléb. t.
1941	2957	Esztergom, Bazilika, karo.	KE	k h	II/23x	e	k	Béres-Gonda
1933	2595	Esztergom, Érseki Tanítóképző	KE	k	II/14	p	k	cresc., Szakolczay, Nyergesújfalu k
1934	2646	Esztergom, Érseki Tanítóképző	KE	k	I/5	p	k	Szakolczay, átal., Esztergom- Kertváros k
1941	2958	Esztergom, ferences templom	KE	k	III/28	p	k	cresc., Geyer-Pethő
1901	844	Esztergom, szatmári irg. nőv.	KE	k	II/14	p	k	cresc., átép.
1939	2920	Esztergom, szatmári irg. nőv.	KE	k h, sz, s	II/16	p	k	cresc., Szakolczay, átép.
1930	2455	Esztergom, Szemináriumi káp.	KE	k	II/6	p	k	Geyer, átép., Esz- tergom-Vízváros k
1913	1886	Esztergom, Szent Anna-temp.	KE	k	I/8/6	p	k	
1914	1933	Esztergom, Szentgyörgymező	KE	k	I/8/6	p	k	Szakolczay
1940	2953	Esztergom, Vízváros	KE	k	II/16			0
1899	763	Etyek	FE	k	I/10	m	k	
1923	-	Fancsal (Abaujfancsal)	BZ	e	I/6	p	k	
1910	-	Fegyvernek	JN	k h, sz, s	II/13	m	ck	
1899	717	Fehérgyarmat	SS	k	I/5/3\$	m	k	átal.
1911	1692	Fehérgyarmat	SS	r	II/11	p	k	cresc.
1895	497	Feldebrő	HE	k	I/10/7	m	k	Miskolc- Hejőcsaba k
		Felnémet → Eger						
		Felsőgalla → Tata						
1912	1738	Felsőpetény	NÓ	e	I/6/4	p	k	
		Felsőrönök → Rönök						
1899	748	Felsőtárkány	HE	k	I/8/5	m	k	
1942	3035	Fényeslitke	SS	r	I/7	p	k	
1911	1739	Fertőd I. (Eszterháza)	GM	k	I/5			0
1935	2675	Fertőd II. Süttör	GM	k	III/17	p	k	cresc., Geyer
1942	3033	Fertőszentmiklós	GM	k	II/20	p	k	cresc., átép.
1887	192	Füzér	BZ	k h, s, j	I/8/6	m	k	átal.
1897	606	Füzesabony	HE	k	I/12/8	m	k	
1942	3031	Gagybátor	BZ	r	I/6	p	k	
1936	2704	Galgagyörk	PE	e	I/7	p	k	
1914	1953	Galgamácsa	PE	k	I/10			0
1893	386	Gánt	FE	k	I/7/5	m	k	
1910	1586	Gégény	SS	r	I/12	p	k	
1912	1927	Gersekarát (Korlátfalva)	VA	k	I/6	p	k	0
		Gomba → Marcali III.						
		Gyón → Dabas						

1922	2035	Göncruszka	BZ	k	I/7	p	k	
1908	1459	Gönyű	GM	k	I/7	p	k	átal.
1936	2724	Gönyű	GM	k h, sz, j	I/7	p	k	a játszóasztalon az előző opusz-szám 0
1941	-	Gyöngyös, Szent János-t.	HE	k	II/9			
1934	2644	Gyöngyös-Felsőváros (Szt. Bertalan)	HE	k	III/38t	e	k	III/45-, cresc. Geyer-Wehner
1942	3011	Gyöngyös-Gyöngyöspüspöki	HE	k	II/9	p	k	cresc., Szalay
1911	1734	Gyöngyöshalász	HE	k	I/7	p	k	
		Gyöngyöspüspöki → Gyöngyös						
1897	597	Gyöng	TO	e	II/16/8	m	k	
1905	1170	Győr, Szent Ignác (bencés)	GM	k h	II/16	p	k	cresc., átép.
1905	1169	Győrújfalú	GM	k	I/5/3\$	p	k	átép.
1930	2418	Gyula, Főplébánia	BÉ	k h	II/23	p	kt	cresc.
1928	2335	Gyula	BÉ	r	II/17	p	k	cresc.
1910	1608	Gyula-Gyulavári	BÉ	r	I/9	p	k	
1940	2946	Gyulaháza	SS	r	II/6	p	k	
		Gyulavári → Gyula						
1913	1905	Gyúró	FE	e	I/5f	p	k	rom
1929	2422	Hajdúbagos	HB	r	II/12			0
1905	1209	Hangony	BZ	k	I/7/5	p	k	
1903	1033	Harsány	BZ	k	I/9	p		+, csak j. maradt meg
								átal.
1911	1724	Harta (Kisharta)	BK	e	II/16	p	k	
1940	2947	Harta	BK	r	I/6	p	k	
1926	2246	Hatvan-Belváros	HE	k	II/13	p	k	cresc., Geyer, átép.
1937	2763	Hatvan-Újváros (ferences)	HE	k	II/21	p	k	cresc., Szalay
1928	2354	Hejce	BZ	k	I/7	p	k	
1908	1484	Heréd	HE	k	I/8/6	p	k	
1907	1352	Hernádkércs	BZ	k	I/6/4	p	k	
1923	2143	Hernádnémeti	BZ	k h	I/8	p	k	
1912	1777	Hernádvécse	BZ	k	I/9/7	p	k	
1912	1861	Hidasnémeti	BZ	k	I/5/3\$	p	k	
1911	1703	Himod	GM	k	I/10	p	k	
1932	2549	Hódmezővásárhely-Susán	CS	k op.	II/12	p	k	
				1244				
1906	1262	Hont	NÓ	k	I			0
1944	-	Iklad	PE	e	II/8	p	k	
1903	999	Ináncs	BZ	k	I/8/6	p	t	
1925	2178	Isztimér	FE	k	I/11	p	k	
1914	1972	Ivác	VA	k	I/6/5	p	k	
		Jánk → Jánkmajtis						
1898	668	Jánkmajtis-Jánk	SS	k	I/5/4f	m	k	böv.
1926	2247	Jászberény-Portelek	JN	k	I/8	p	k	
1909	1578	Jászszentlászló	BK	k	I/9/7	p	k	
1907	1359	Kalaznó	TO	e	II/12/8	p	k	Gyula e
1946	-	Kállósemlén	SS	k	I/7	p	k	
1942	-	Kánó	BZ	r	I/2\$	p	k	
1909	1570	Kántorjánosi	SS	r	I/12	p	k	
1913	1893	Kaposkeresztúr	SO	k	I/7	p	k	
1913	1965	Káptalantóti	VE	k	I/7/5	p	k	
1887	177	Karancsalja	NÓ	k	I/4\$	m	k	

Károlyfalva → Sátorlajújhely									
1891	308	Kecskéd	KE	k	I/9/5	m	k	átal.	
1896	546	Kerecsend	HE	k	I			0	
1912	1820	Kerepes	PE	k	I/10/8	p	k		
Keresztespüspöki → Mezőkeresztes									
1936	2748	Kerta	VE	e	I/7	p	k		
1910	1665	Kétújfalu-Németújfalu	BA	k	I/6			0	
1909	1511	Kiskőrös	BK	e	II/21	p	k	cresc., átép.	
1908	1439	Kiskunmajsa	BK	k	II/21/15	p	k	cresc., átép.	
1937	2793	Kismaros	PE	k	I/6	p	k		
1914	2012	Kistarcsa	PE	k	I/9/6	p	k		
Kistenyere → Bányaterenye									
1913	1874	Kistűjszállás	JN	r h, s	II/14	p	k	cresc., átép.	
1892	354	Kocs	KE	k	I/8/5	m	k		
1892	332	Komárom-Szőny (Újszőny)	KE	k	I/9/6	m	k	Komárom, Jézus Szíve pl. k	
1914	1996	Komárom-Szőny	KE	r	I/10/8	p	k		
1913	1920	Kovácsvágás	BZ	r	I/8/6	p	k		
1891	318	Kömlő	HE	k	I/10/6	m	k		
1878	34	Környe	KE	k	I/8/7	m	k	bőv., átép.	
1894	423	Kőszeg, Jézus Szíve-templom	VA	k	II/19/13	m	k	átal.	
1910	1573	Kőszeg, Szent Jakab (bencés)	VA	k	I/10/8	p	k	átal.	
1903	1005	Krasznokvajda	BZ	k	I/6/4	p	w		
1913	1915	Külsővat	VE	k	I/8/6	p	k		
1937	2828	Lácacséke (Láca)	BZ	r	I/6	p	k		
1898	674	Lajosmizse	BK	k	II/12	m	k	bőv., átép.	
1934	2646	Legénd	NÓ	e	I/5			0	
1889	238	Léh	BZ	k	I			0	
1910	1583	Lesencefalu	VE	k	I/6/4	p	k		
1898	689	Lesencetomaj	VE	k	I			0	
1904	1111	Letkés	PE	k	I/7/5	p	k		
1903	1006	Lőrinci	HE	k	II/14/9	p	w	átép.	
1940	2940	Lővőpetri	SS	r	II/6	p	k		
1907	1355	Mád	BZ	k	I/9/7	p	k		
1903	1018	Magyarkeresztúr	GM	k	I/6/4	p	t		
Magyaróvár → Mosonmagyaróvár									
1937	2782	Makó-Újváros	CS	k	II/14	p	k	cresc.	
1939	2892	Makó-Belváros	CS	r	II/26	p	k	cresc., Szabó	
1908	1421	Mándok	SS	k	I/5\$	p	k		
1951	-	Mány	FE	k h, s	I/6	p	k	II/10-, Geyer	
1910	1651	Marcalgergelyi	VE	e	I/9	p	k		
1936	2724	Marcali III. (Gomba)	SO	k	I/8	p	k		
1906	1315	Markotabödöge	GM	k	I/9/7	p	k		
1905	1136	Márokpapi	SS	k	I/5/3f	p	k		
1907	1373	Mátranovák	NÓ	k	I/6/4	p	k		
1939	2941	Mátraszőlős	NÓ	k	I/5	p	k		
1950	-	Mátraverebély-Szentkút	NÓ	k j: op. 2224	III/18	p	k	cresc., Szalay	
1905	1172	Mende	PE	k	I/6/4	p	k		
1939	2893	Mezőfalva (Hercegfalva)	FE	k	II/33/28	p	k	cresc., Hevesi-Schmidthauer	

1899	742	Mezőkeresztes I.	BZ	k	I/10/7	m	k	
1912	1741	Mezőkeresztes I.	BZ	r	II/14/10	p	k	cresc.
1912	1747	Mezőkeresztes II. (Püspöki)	BZ	k	I/9/7	p	k	
1899	746	Mezőkövesd	BZ	k	II/12	m	k	bőv., átép.
1904	1169	Mezőörs-Mindszentpuszta	GM	k	I/5\$			0
1898	659	Mezőszemere (Szemere)	HE	k	I/8/5	m	k	
1939	2919	Mezőtárkány	HE	k h	II/20	p	k	cresc., Szalay
1911	1698	Mihálygerge	NÓ	k	I/4			0
1903	994	Miklósi	SO	k	II/17/10	p	k	cresc.
		Mindszentpuszta → Mezőörs						
1905	1271	Miskolc-Diósgyőr	BZ	k	I/7/5	p	k	bőv., átép.
1912	1863	Miskolc-Diósgyőr-Vasgyár	BZ	e	II/12/11	p	k	átal., (Diósgyőr, Zenepalota)
1928	2321	Miskolc-Diósgyőr-Vasgyár	BZ	r	II/17	p	k	cresc.
1930	-	Miskolc-Martintelep	BZ	r h, sz, s	II/16	p	k	cresc.
1928	2346	Miskolc-Pereces	BZ	k	II/9	p	k	II/12-
1929	2402	Miskolc-Szirma	BZ	r	I/8	p	k	
1952	-	Miskolc, Tetemvár ³⁴	BZ	r	II/16	p	k	+, új orgona
1901	866	Miszlá	TO	k	I/5/3f	m	k	
1930	2458	Monor, Nagytemplom	PE	r	II/21	p	k	cresc.
1934	2792	Monostorpályi	HB	r	II/6f	p	k	
1900	796	Mór, Kistemplom	FE	k	I/10	m	k	
		(Szent Kereszt)						
1907	1385	Mór, plébánia (kapucinus)	FE	k	II/22/15	p	k	cresc., átép.
1938	2830	Mosonmagyaróvár I.	GM	k h, s	III/23/22	p	k	cresc., Szakolczay
		Magyaróvár						
1905	1208	Mosonszolnok	GM	k	II/16/11	p	k	
1935	2663	Mucsfa	TO	e h	I/8	p	k	
1912	1824	Murga	TO	e	I/8/6	p	k	
1905	1075	Nadap	FE	k	I/8/6	p	k	romos
1938	2846	Nagyatád, ferences	SO	k	II/21			0
1914	1991	Nagybajom	SO	k	I/10			+
1922	2112	Nagyfüged	HE	k	I/7	p	t	
		Nagygomba (Gomba) → Marcali III.						
1923	-	Nagyhalász	SS	r	I/4	p	k	
1894	425	Nagyigmánd	KE	k	I/8/5	m	k	
1940	2939	Nagykanizsa II. Felsőváros (piar)	ZA	k	II/14	p	k	cresc., Szakolczay
1931	2476	Nagykátá	PE	k h, s	II/16	p	k	II/25-, Geyer
1912	1869	Nagykőrös, Ref. Tanítóképző	PE	r	II/8			0
1903	1071	Nagylózs	GM	k	I/8/7	m	k	átal., bőv.
1940	2942	Nagyrécsé	ZA	k	II/8	p	k	
1936	2762	Nagytarcsa	PE	e	I/6	p	k	bőv., átép.
1911	1695	Négyes	BZ	k	I/8	p	k	
1915	2040	Nemeskocs	VA	e	I/6	p	t	romos
		Németújfalú → Kétújfalú						
1906	1317	Nógrádmárcal (Marcal)	NÓ	k	I/6/4	p	k	
1910	1560	Nógrádsáp (Alsósáp)	NÓ	k	I/7/5	p	k	átal., Szokolya b
1906	1306	Nógrádszakál (Szakál)	NÓ	k	I/8	p	k	
1952	-	Nyárád	VE	k	II/20x	e	k	utolsó Rieger-cégjel

³⁴ Az országos orgonafelmérés adatai alapján.

1910	1587	Nyíregyháza	SS	e	II/30	p	k	cresc., bőv.
1938	2878	Nyíregyháza-Város	SS	r	II/22	p	k	cresc., Árokhaty
1944	-	Orosháza	BÉ	k	II/21	p	k	II/24-, cresc., Schmidthauer
1925	2183	Órhalom	NÓ	k	I/6	p	k	átép., bőv.
1913	1850	Örkény	PE	k h, s	II/11/9	p	k	átal.
1928	2327	Örkény	PE	r	I/6			0
1911	1719	Örvényes	VE	k	I/6/4	p	k	
1927	2293	Ősagárd	NÓ	e	I/5	p	k	
1912	1855	Pákozd	FE	k	I/8/6	p	k	
1910	1584	Pákozd	FE	r	I/8/7	p	k	rom
1895	506	Paks	TO	e	II/14/8	m	k	átal.
1916	2002	Pannonhalma, Apátsági templom (bencés)	GM	k	II/40	p	t	cresc., Schmidt- hauer, Celldömölk k, új org.
1952	-	Pápa II. Szent Anna-templom	VE	k h	II/8	e	k	II/18-, Gergely
1940	2923	Pápa, Nagyboldogasszony (bencés)	VE	k h	II/13	p	k	Pethő
1912	1794	Pápa, Református Tanítóképző	VE	r	II/12			0
1913	1902	Pápóc	VA	k	I/11	p	k	
1909	1553	Papos	SS	k	I/5/4	p	k	Geszteréd k
1935	2667	Pátka	FE	r	II/13	p	k	cresc., romos
1906	1272	Pátroha	SS	r	I/9/7	p	k	
1913	1951	Patvarc	NÓ	e	I/6/4	p	k	
1899	764	Pécel	PE	k	I/9/6	m	k	átal.
1904	1131	Pécel	PE	r	I/9/7	p	k	átal.
1912	1859	Pély	HE	k	I/10	p	k	átal.
1910	1637	Penc	PE	k	I/6/4	p	k	
1896	548	Peresznye	VA	k	I/8/5	m	k	
1928	2326	Petőháza	GM	k	II/11	p	k	
		Pereces → Miskolc						
1944	-	Pilisborosjenő	PE	k	II/10	p	k	Geyer
1898	642	Pilisszentkereszt	PE	k	I/6/5	m	k	
1941	2955	Pilisvörösvár	PE	k	II/14	p	k	Geyer, átép.
1943	-	Polgárdi	FE	k	II/15	p	k	cresc., Geyer
1912	1728	Polgárdi	FE	r	I/14	p	k	
1903	962	Pomáz	PE	k	I/7/5	p	t	
		Portelek → Jászberény						
1907	1346	Pusztacsalád	GM	k	I/6/4	p	k	
1912	1964	Putnok	BZ	k	II/15	p	k	cresc.
1927	2278	Püspökladány	HB	k	II/18	p	k	II/20-, cresc.
1936	2709	Rábacsanak	GM	k	II/14	p	k	cresc., Geyer
1923	2145	Rábakecöl	GM	k h	I/7	p	k	
1927	2265	Ráckeve	PE	k	II/12	p	k	
1943	3040	Románd	VE	k	I/7	p	k	
1905	1179	Rönök-Felsőrönök	VA	k	I			0
1911	1735	Sajólád	BZ	k	I/9/7	p	k	
1914	1984	Sajóórös	BZ	k	I/5/3\$	p	k	
1934	2676	Sajószentpéter	BZ	k	I/8	p	k	
1941	2924	Sajószöged	BZ	k	II/6	p	k	cresc.
1948	-	Salgótarján I. Kisboldogasszony	NÓ	k	II/19	e	k	cresc.
1936	2726	Salgótarján-Baglyasalja	NÓ	k	II/9	p	k	

1935	2668	Salgótarján-Zagyvapálfalva	NÓ	k	II/9	p	k	Geyer
1912	1832	Sárisáp	KE	k	I/9/8	p	k	átal.
1912	1826	Sarkad	BÉ	r	II/25	p	k	cresc.
1937	2827	Sarród	GM	k	II/8	p	k	cresc.
1890	275	Sátoraljaújhely I. Szent István	BZ	k	II/13	m	k	
1937	2783	Sátoraljaújhely	BZ	r	II/16	p	k	II/19-, cresc. Árokháty
1906	1298	Sátoraljaújhely-Károlyfalva	BZ	k	I/6/4	p	k	
1942	3014	Simontornya, ferences	TO	k ph	II/18	p	k	II/25-, cresc., Gonda
1904	1144	Solt	BK	k	I/8/5	p	k	
1908	1416	Soltvadkert	BK	e	II/10	p	k	
1951	-	Solymár	PE	k	II/12	e	k	cresc., Geyer, átép.
1907	1338	Somogyegres (Németegres)	SO	k	I/7/5	p	k	
1912	1808	Sopron, Szentlélek	GM	k ph	I/10/9	p	k	
1943	-	Sopron, Szent Mihály	GM	k h, s	III/36	e	k	cresc., kis játékasztal
1887	209	Sopron, Szent Simon (dom)	GM	k	II/14	m	k	átép., bőv.
1940	2948	Sopron	GM	r	II/12	p	k	cresc., Gárdonyi
1905	1125	Sopronhorpács (Horpács)	GM	k	I/7/5	p	k	
1903	1019	Sopronnémeti	GM	k	I/6/4	p	t	
1907	1340	Sóshartyán	NÓ	k	I/8/6	p	k	
1911	1665	Sóskút	PE	k	I/10/8	p	k	
		Susán → Hódmezővásárhely						
1913	1863	Sümege, Kegyetemplom (fer)	VE	k	II/16/15	p	k	cresc., Pethő- Tornyai, átal.
		Süttör → Fertőd II.						
1942	3034	Szada	PE	r	II/14	p	k	
1936	2744	Szákszend-Szend	KE	e	I/7	p	k	
1897	541	Szarvas, Újtemplom	BÉ	e	II/22/17	m	k	cresc., átal.
1929	2367	Szarvasgede	NÓ	k	I/6	p	k	
1901	857	Szatmárcseke	SS	k	I/5/3f	m	k	
1929	2377	Szécsény	NÓ	e	I/7/6	p	k	
1921	1491	Szécsény, ferences	NÓ	k h	II/19/17	p	k	II/24-, (Bp. magáno.) régi op. számon, átép.
1909	1592	Szeged, Tanítóképző	CS	á	II			0
1910	1603	Szeged, Rókus-templom	CS	k	II/30	p	k	cresc., Raffay László átép., j: Budafok e
1951	-	Szegvár	CS	k	II/11	e	k	II/14-
1903	1065	Székesfehérvár, Székesegyház	FE	k	II/23	p	k	cresc., bőv., átép.
1911	1748	Szelevény	JN	k	I/8/6	p	k	
		Szend → Szákszend						
1911	1711	Szentendre, Ker. Szent János-t.	PE	k	I/9/7	p	k	
1928	2366	Szentes, főplébániatemplom	CS	k h, s	II/19	p	k	cresc.
1932	2567	Szentgotthárd, ciszter	VA	k h	II/12	p	k	beép. Érdliget k
		Szentkút → Mátraverebély						
1914	1995	Szepetnek	ZA	e	I/8/6	p	k	
1909	1553	Szigetbecse	PE	k	I/8	p	k	
1914	1971	Szigetmonostor	PE	k	I/7/5	p	kw	átal.
1912	1796	Szigetújfalu	PE	k	I/5	p	k	átép.
1932	2549	Szin	BZ	r	I/5	p	k	

Szirma → Miskolc									
1905	1235	Szokolya	PE	r	I/8/5	p	k		
1932	2556	Szolnok, Belvárosi (ferences) t.	JN	k h, sz, s	II/23	p	k	cresc., Pethő, bőv., átép.	
1947	-	Szolnok, Belvárosi (ferences) t.	JN	k h, sz, s	II/25	p	k	cresc.	
1927	2259	Szolnok, Várplébánia	JN	k h	I/9	p	k		
1938	2875	Szombathely, Szt. Erzsébet (fer)	VA	k	II/18	p	k	cresc., Pethő, átép.	
1901	836	Szombathely, Szt. Márton (dom)	VA	k	II/16/12	p	tk	cresc., átép.	
1915	2005	Szomód	KE	k	I/6/4	p	k		
1899	724	Szomolya	BZ	k	I/10/5	m	k		
Szőny → Komárom									
1926	2223	Tab	SO	k	II/12	p	k	cresc.	
1899	714	Tabajd	FE	k	I/5/3f	m	k		
1895	509	Taksony	PE	k	I/10/8	m	k	beép. Dág k, új org.	
1936	2725	Tápióbicske	PE	k	II/12	p	k		
1911	1756	Tarnaméra	HE	k	I/7/5	p	k		
1905	1223	Tarnaszentmiklós	HE	k	I/8/6	p	k		
1935	2665	Tárnok	PE	k	II/7	p	k	II/8-, cresc.	
1907	1345	Tata I. Főplébánia (Szent Kereszt)	KE	k	II/22	p	k	cresc., 1907-es Pécsi Kiállítási Díszoklevél, átép., bőv., j: magántul. átép., bőv.	
1908	1483	Tata II. Szent Imre (kapucinus)	KE	k	I/9	p	k		
1904	1105	Tata-Agostyán	KE	k	I/6/4	p	k		
1912	1759	Tatabánya I. Óváros	KE	k	II/17	p	k	cresc.	
1899	713	Tatabánya-Felsőgalla	KE	k	I/10/8	m	k		
1930	2419	Tatabánya, VII. telep	KE	k	II/13	p	k	cresc., Kisbér k	
1907	1404	Tékes	BA	e	I/7/5	p	k		
1906	1257	Tényő	GM	k	I/6/4	p	k	bőv.	
1927	2295	Terény	NÓ	e	I/8	p	k		
1880	66	Terény	NÓ	k	I/7	m	k	átép., bőv.	
1899	750	Tinnye	PE	k	I/5/3f	m	k		
1911	1656	Tiszafüred	JN	k	I/7	p	k	I/10-, átal.	
1923	2113	Tiszaigar	JN	k	I/5	p	k		
1909	1455	Tisza-kécske (Ókéske)	JN	r	II/11	p	k	átép.	
1940	2917	Tolcsva	BZ	k	II/10	p	k		
Torbágy → Biatorbágy									
1900	1380	Tordas	FE	k	I/6/4	p	k		
1899	621	Törökszentmiklós	JN	k s	II/30/19	m	k	átal.	
1911	1734	Tura	PE	k	I/12	p	k	átép., bőv.	
1914	1948	Újcsanáros (Csanáros)	BZ	r	I/9	p	k		
1904 ³⁵	1151	Úrhida	FE	k	I/4			0	
1911	1769	Üröm	PE	k	I/7/5	p	k	átal.	
1913	1978	Vác, Fegyintézet	PE	á	II/12	p	k	cresc., átép., Vác, Zeneiskola	
1904	1064	Vác, Székesegyház, nagyó.	PE	k	III/48/38	p	k	cresc., 3 sor komb., Kratowill, átép.	
1941	2961	Vác, Szent József Fiúnevelő Intézet	PE	k	II/7	p	k	cresc., Szakolczay, átép., Vác-Deákvár k	

³⁵ Gonda jegyzékében: 1905.

1942	3037	Valkó	PE	k	II/8	p	k	
1901	858	Várvölgy (Zsid)	ZA	k	I/10/6	m	k	átal.
1936	2747	Vasad	PE	r	I/6	p	k	
1905	1201	Vásárosnamény-Vitka	SS	k	I/5/3\$	p	k	
1903	1053	Vécs	HE	k	I/6/4	p	t	
1925	2184	Vecsés-Felsőtelep	PE	k	II/9	p	k	cresc., átal.
1901	850	Vereb	FE	k	I/6			0
1906	1327	Veresegyház	PE	r	I/7/5	p	k	új org.
1910	1632	Vértessacs	FE	k	I/10			+
1876	18	Vértessboglár (Boglár)	FE	k	I/10/8	m	k	átal.
1938	2876	Vértessomló, kegytemplom	KE	k	I/6	p	k	
1931	2357	Veszprém	VE	e	I/9	p	k	átal.
1910	1588	Veszprém I. Székesegyház	VE	k	II/21/19	p	k	cresc., átal.
1948	-	Veszprém I. Székesegyház	VE	k	II/21/19	p	k	cresc., Gergely, átép.
1911	1691	Visegrád	PE	k	I/10/8	p	k	
1948	-	Visonta	HE	k h, sz	I/6	p	k	
1923	2144	Visznek	HE	k	I/7	p	k	
		Vitka → Vásárosnamény						
		Zagyvapálfalva → Salgótarján						
1909	1572	Zagyvaszántó	HE	k	I/7/5	p	k	
1907	1396	Zajta	SS	k	I/6/5	p	k	
1909	1503	Zámoly	FE	k	I/5			0
1916	2042	Zebegény	PE	k	I/8/7	p	k	
1913	1904	Zirc, ciszterci templom, karo.	VE	k h	I/8/5	p	k	
1901	854	Zirc, ciszterci templom, nagyó.	VE	k fs	II/25/22	p	t	cresc., új orgona
1905	1230	Zsámbék,	PE	k	I/5			0 ³⁶
		keresztes nővérek kápolnája						

(Folytatjuk)

Felhasznált irodalom:

A Rieger-gyár ár- és orgonajegyzékei:

Orgel-Dispositionen und Preise. Kirchenorgel- und Harmonium-Fabrik von GEBRÜDER RIEGER in Jägerndorf. III. Auflage. Wien 1886.

Árjegyzék RIEGER TESTVÉREK Orgonaépítő Intézetéből Budapesten. Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája. Budapest 1896.

GEBRÜDER RIEGER Orgel-Katalog. IV. Auflage. Jägerndorf 1900.

GEBRÜDER RIEGER Orgel-Katalog. V. Auflage. Jägerndorf 1902.

RIEGER OTTÓ Orgonagyára Budapest. Ötödik tetemesen bővített kiadás. Hornyánszky Viktor Könyvnyomdája. Budapest 1909.

Orgelbauanstalten GEBRÜDER RIEGER. Vollständiges Verzeichnis neuerbauten Orgelwerke. 1924.

Orgelbauanstalten GEBRÜDER RIEGER. Fortsetzung des vollständigen Verzeichnisses aller seit Firmengründung (1873) neuerbauten Orgelwerke. 1936.

Gonda Nándor: *Rieger-orgonák jegyzéke.* (Kézirat; utolsó bejegyzés: 1957.)

³⁶ Eddig nem bizonyított szóbeli közlés szerint a hangszer részeit az 1950-es években a zsámbéki plébániatemplom orgonájába építették be.

Varhany Krnov (1873–1973). 1973.

Rieger-Kloss 1994. (Prospektus.)

Dávid István: „Kiegészítések az Angster-féle «Rekvirált orgonasípok lajstroma» jegyzékhez.” *Magyar Egyházzene* III (1995/1996) 219–228.

Dávid István: *Műemlék orgonák Erdélyben*. Polis Kiadó, Balassi Kiadó. Kolozsvár—Budapest 1996.

Enyedi Pál — Sirák Péter: *Kárpátalja orgonái*. (Kézirat.) Budapest 1991.

Hamvas Sebestyén Geyer József-hagyatéka.

Mándity György: „Délvidék orgonaépítészete”, *Magyar Egyházzene* V (1997/1998) 257–272.

Miocs József: *A Szabadkai Egyházmegye orgonái*. Szabadka 2000.

Pour László: „100 éve nyílt meg a budapesti Rieger-orgonaüzem”, *Magyar Egyházzene* II (1994/1995) 95–100.

Solymosi Ferenc: *Magyarország orgonajegyzéke*. (Kézirat.) Budapest 1990.

Solymosi Ferenc: „Az 1918-as orgonasíp-rekvirálás és az Angster-féle «Rekvirált orgonasípok lajstroma»”, *Magyar Egyházzene* II (1994/1995) 341–354., 473–497.

Solymosi Ferenc: *A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola orgona tanszakának története*. Budapest 1995.

Varga László: „A zirci apátsági bazilika új orgonájáról”, *Magyar Egyházzene* VI (1998/1999) 271–277.

Dunántúli Protestáns Lap

Kath. Egyházi Zeneközlöny

Katolikus Kántor

Magyar Kórus

Protestáns Egyházi és Iskolai Lap

Zeneközlöny

Zenelap

A Magyar Népköztársaság helységnévtára. Központi Statisztikai Hivatal. Bp. 1985.

Jeney Andrásné — Tóth Árpád (szerk.): *A történeti Magyarország városainak és községeinek névváltozatai az Országos Községi Törzskönyvbizottság iratanyaga alapján (1898–1913)*. Központi Statisztikai Hivatal. Budapest 1997.

Kiss Lajos: *Földrajzi nevek etimológiai szótára*. Negyedik kiadás. Akadémiai Kiadó. Budapest 1988.

Lelkes György: *Magyar helységnév-azonosító szótár*. Talma Könyvkiadó. Baja 1998.

A Magyarországi Evangélikus Egyház országos névtára. Budapest 1973.

A Magyarországi Református Egyház és a Magyar Reformátusok Világszövetsége Tagegyházainak címtára. Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadó. Budapest 1993.

Magyar Katolikus Almanach. Szent István Társulat. Budapest 1984.

Kérjük a tisztelt olvasót, hogy észrevételeit, javaslatait közölje a szerzővel (az Egyházzenei Társaság címén)!